

746
Q. D. B. V.
DISSERTATIO ANATOMICO-PHYSIOLOGICA
DE

LIENIS
GENVINIS
VSIBVS

QVAM
SVB PRAESIDIO
JO. ANDREAE SCHMIDII
MEDIC. DOCT. ET PROF. PVBL.
EXTRAORD.
PRAECEPTORIS SVI
VENERANDI

PVBLICAE ERVDITORVM DISQVISIONI
D. XXIII. OCTOB. A. MDCCXXIII.
IN IVLEO MAIORI
SVBIICIET
HENRICVS FRIDERICVS SCHMIDIVS
HELMSTADIENSIS.

HELMSTADII,
Typis PAVLI DIETERICI SCHNORRII,
ACAD. TYPOGR.

Anat.

B.

S 256,34

anat 393

PER-ILLVSTRI
AC GENEROSISSIMO DOMINO,
DOMINO
JOSIAE DE VELTHEIM
HAEREDITARIO IN OSTRAV, KROP-
STEDT, JAHME
ET RELIQUA
POTENTISSIMAE REGIAE MAIESTATI POLO-
NICAЕ AC ELECTORI SAXONIAE
A CVBICVLIS
PATRONO SVO GRATIO-
SISSIMO
IN
DEVOTI GRATIQVE ANIMI TESSERAM
PRO
MAXIMIS BENEFICIIS EXHIBITIS
CVM VOTO OMNIGENAE FELICITATIS
STVDIORVM SVORVM PRIMITIAS
EA QVA PAR EST ANIMI SVBMISSIONE
OFFERT ET DEDICAT

H. F. SCHMIDIUS.

Seculum, quo nobis vivere divina concessit clementia, quantum scientiarum artiumque attinet augmentum atque incrementum, felicitate praeterita longo post se interuallo relinquere tempora, luce meridiana clarius esse, nemo inficias ire suscipiet. Testantur id volumina Theologorum, evincunt idem scripta Juristarum, ea de re nos certiora faciunt ratiocinia & experimenta philosophorum, ac prae reliquis omnibus hoc molimina medicorum luculenter satis demonstrant. Quem enim fugere poterit ad quantum fastigium medicum studium evectum sit, postquam anatomicis laboribus solertissimi medici praeterito aeque ac praesenti seculo maiorem operam navauerunt, sane absque anatomicis adminiculis, genuinam viscerum structuram exhibentibus, physiologiam mancam esse vel ille, qui talpa magis coecus est, videbit. Et quomodo is de statu hominis praeter naturam firmum solidumque subministrabit iudicium, cui ignotum est, quomodo vasa atque fibrillae viscerum secundum naturam sint disposita? Quis denique convenientia remedia morbis opponet, cui, lege contrariorum ex anatomicis & physiologicis haud patet quae
A 2 ratio.

❁ ❁ ❁ ❁

ratione per morbificas causas naturalis viscerum structura sit immutata? Multo felicius faciliusque illi de viscerum vsibus iudicium ferre, morborum causas enodare, & idonea medicamenta contra morbos proponere poterunt, qui viscera sedulo rimando, eorundem exactam structuram sibi perspectam reddiderunt. Tale circiter, illudque pluribus verbis exornatum prooemium, illi scriptis suis praefigere solent, qui vel integram physiologiam exhaurire, vel certi cuiusdam visceris vsus explanare conantur. Horum consuetudinem & ego, dum dissertationem de LIENIS GENUINIS VSIBVS conscribere sustineo, ad imitationem mihi proposuissem nisi ipsa huius materiae pertractatio satis superque ostenderet, sine accuratissima lienis structurae cognitione nihil certi de illius vsu definiri posse, & ex cognitione vsus lienis quaedam haud spernendae in praxi utilitatis monita fluere. Quare sine prolixis ambagibus freti Summi Numinis auxilio ad id cuius causa hic labor est susceptus nos conuertemus.

Cap. I.

CAP. I.

DELINEATIONEM STRUCTV-
RAE LIENIS SVPPEDITANS.

§. I.

Vod si veterum medicorum perscrutatur volumina, in quae monumenta anatomica congesserunt, ex illis facile colligimus, priscis medicinae antistitibus interioram lienis structuram haud superficialiter fuisse perspectam, cum suo iam aevo **GALENVS** (a) tradiderit, multas magnasque arterias per totum hocce viscus esse disseminatas. Patet proinde **REALDVM COLVMBVM** superficialiter nimis Galeni volumina pervolvisse, dum asserit (b) Galenum, venas arteriasque lienis substantiam permeare, negasse. Imo vltiores progressus medicorum post Hippocratem princeps fecit dum (c) illorum sententiam, qui adfirmabant lienis substantiam esse parenchymaticam, tacite redarguit.

A 3

Mira-

(a) de usu part. corpor. hum. Lib. IV. Cap. XV, (b) de re anatom. Lib. XI. Cap. VII. p. 425. (c) l. c.

Miramur proinde haud paucos illosque praestantissimos recentiorum anatomicorum lienem, potius cum Erasistrato, viscus parenchymatum, quam cum Galeno vasculosum appellare voluisse, prout huius erroris vestigia deprehendimus in scriptis IOANNIS GVINTERII ANDERNACI, (a) VOLCHERI COITERI, (b) CASPARI BAVHINI, (c) ANDREAE LAURENTII, (d) THOMAE BARTHOLINI (e). Imo ipse anatomiae restaurator ANDREAS VESALIUS, (f) licet ipsi lienis constructio, intime nota esset, vti in postmodum dicendis euincemus, haud tamen dubitavit, praeceptorum forsitan auctoritate, aut osorum metu, ad id inductus adserere, crassum sanguinem fibris splenicis esse circumfusum. Tanti viri uictoritate ad eandem sententiam amplectendam & alii magni nominis medici permoti fuerunt, ex quorum numero nominasse sufficit GABRIELEM FALLOPIVM, (g) GOTHOFREDVM MOEBIVM, (h) IOANNEM VAN HORNE, (i) CASPARVM HOFFMANNVM (k).

§.II. Haecce de parenchymatica lienis substantia opinio tam alte posterorum medicorum mentibus infixata haesit, vt non, nisi recentissimorum profectorum indefessa industria ex illa excuti potuerit, quorum solertiae debemus, quod nostris temporibus liceat perfectiorem splenis definitionem suppeditare, quam sequentibus verbis includere placet. Lien est viscus tenerrimum ad sinistrum ventriculi latus collocatum, figurae ratione linguam humanam fere referens, magnitudinis & coloris pro subiectorum varietate diuersi, cum nonnullis visce-

(a) Institut. anat. L. 1. p. 31. (b) in extern. & intern. principal. human. corpor. part. tabulis p. 24. (c) de corpor. human. fabr. lib. 1. cap. 30 p. 108. (d) Histoire anatomique p. 670. (e) Anat. renov. L. 1. cap. XVI. pag. 159. (f) de hum. corp. fabric. Lib. V. cap. IX. p. m. 627. (g) In obseruat. anatom. oper. p. 465. (h) in fundament. medicin. physiolog. p. 375. (i) in microcosm. p. 63. (k) de vsu lienis cap. L. p. 8.

feribus connexum, eum ob finem ex innumeris arteriis, venis, lymphaticis vasis & nervis, peculiari membranae involutis, contextum, vt purpura vitalis in illud impulsa fluidior reddatur & proinde varia emolumenta in hepar redundant.

§. III. Veterum monumenta anatomica si cum modernorum laboribus conferamus, facile inde elucescet, illa natura rei duce quoad externam lienis descriptionem parum, vel non nisi in rebus minoris momenti a se inuicem discrepare. Consentiant siquidem omnes in eo lienis viscus esse vnicum, cui non obstat, quod a nonnullis bini splenes, vt a IOANNE POSTHIO, (a) imo a GABRIELE FALLOPIO (b) & PHILIPPO VERHEYENO (c) tres splenes sint in humano cadauere reperti. Lienis *situm* non in hypochondrio sinistro, id quod IOANNI VESLINGIO (d) THOMAE BARTHOLINO (e) aliisque arridere video, sed circa ventriculi sinistram sedem magisque versus inferiora ac posteriora, quam anteriora inuestigandum esse, post ANDREAM VESALIVM (f) docuit GVNTHERVVS CHRISTOPHORVS SCHELHAMMERVS (g) quibus viris obiici quidem posset, lienis substantiam tactum incurrere, hoc tamen dubium minimi momenti esse illi facile concludent, qui ponderabunt splenis sedem non nisi in statu morbofo manus ope posse explorari, cum praesertim parte acuminata tantum ventriculum attingat, potiore parte circa costarum spuriarum extrema, dorsi partem constituentia, delitescente. *Figuram* lienis HIPPOCRATES (h) tribuit plantae pedis similem; comparare eundem cum lingua bubula aliis, (i) qui tamen saepius brutorum quam hominum cadauera consuluisse

(a) In obseruation, anat. annexis Columbianatom. p. 504. (b) in obseru. anat. oper. p. 465. (c) Anat. corp. hum. p. 85. (d) in Syntagm. anat. p. 66. (e) Anatom. renou. p. 155. (f) l. c. p. 626. (g) in analect. anatom. physiol. diff. X. §. V. (h) Libr. de Anat. Sect. 3. (i) Vesling. l. c. p. 65. Bartholin. l. c. p. 108. & aliis.

se videntur, volupe est; maiorem ea propter fidem illi (a) mereri videntur qui spleni humanam linguam haud adeo dissimilem esse iudicant. Simul attendendum venit pro ambientium partium conformatione lienis figuram inmutari, sic vbi fornix diaphragmatis id permittit convexam, inferius concavam aliquantisper partem visui offert & interdum duas vel tres notas, a costis impressas ostendit (b). Simul in inferna partes linea alba, per longitudinem visceris decurrens vasa sanguifera vna cum omento admittens, in conspectum prodit. *Magnitudinem* lienis certam definire haud licet. Non me quidem fugit eidem in hominibus longitudinem quinque, sex vel septem, latitudinem trium, crassitiem vnius alteriusque pollicum & pondus duodecim praeter propter vnciarum a celeberrimis anatomicis adiudicari, hoc tamen de omnibus subiectis indubitate asseri haud posse, ne illorum, qui lienis morbis laborent mentionem iniiciam, ex sectione ultra centum cadauerum animaduertit, cui anatomicos inter haud postremus locus assignandus venit, FRANCISCVS DE LE BOE SYLVIUS (c) ex cuius obseruationibus patet *nullum viscum quoad magnitudinem & figuram magis variare eodem ipso liene*. Euincunt idem, quas aliorum solertiae debemus, annotationes, magnitudinem splenis pro differentia regionum, structurae corporis & alimentorum insigniter discrepare, ita vt lienes istorum, qui humidas regiones inhabitant venisque amplioribus sunt instructi, & in specie Frisorum, pro potu ordinario lac ebutyratum ingurgitantium in insignem molem excreverint, & contra illorum splenes quorum atmosphaera aridior, sanguiferaque vasa angustiora erant magnitudine non adeo notabili in conspectum prodierint. (d) *Colorem* lieni atrum ANDREAS VESALIUS (e) ex atro purpureum IOANNES VESLINGIUS (f) & post

(a) Schelham. l. c. §. VI. Verheyen Anat. Tract. II. C. XVI. (b) Schelham. l. c. §. VI. (c) dissert. med. V. §. VIII. (d) confer. Io. Maur. Hoffm. *idea machia, human.* p. 61. (e) l. c. p. 627. (f) l. c. p. 65.

& post hunc alii adiudicant. Verum dolemus nobis, veritatem ducem eligentibus, non licere cum tantis viris eandem sententiam amplecti, asserendo aequalem in omnibus subiectis esse lienis colorem. Sane qui mediocriter in veterum scriptis versatus est, nescire praeunte GALENO (a) haud poterit, lienis colorem in leone, cane, aliisque animalibus ad nigredinem, in suis ad albedinem accedere, nec ipsum lienis viscus in hominibus semper aequali colore pictum deprehenditur, cum ex observationibus THOMAE BARTHOLINI (b) & PHILIPPI VERHEYENI (c) pateat splenis colorem pro diuersitate aetatis varium annotari, dum in foetu & illis quorum corpus adhuc in longitudinem extenditur rubedinem, in adultis subnigricantem, & in istis qui seros vitae annos attingunt liuorem adspiciendum offerat. *Commercium* cum diuersis partibus alit, sic suprema parte per fibras à peritoneo dimissas cum diaphragmate connectitur, illius etiam ope inferius reni sinistro cohaeret; praeterea nexu vasorum communium ac a membranis promanantium fibrarum omento & pancreati iungitur, & tandem interuentu vasorum breuium ventriculo laxius agglutinatur. *Membranae* lienis promiscue binae adiudicantur, & quidem ab oculatissimis alias anatomicis, MARCELLO MALPIGHIO, (d) PHILIPPO VERHEYENIO (e) & cum his ab aliis, qui tamen lienis descriptionem potius ex vitulorum & boum, quam hominum cadaueribus petiisse videntur, cum maiori iure accuratiores recentiorum anatomicorum, ducibus IOANNE VESLINGIO (f) & THOMA BARTHOLINO (g) spleni humano unicam eamque satis tenuem ac friabilem (h) membranam concedant, hanc autem quo iure nonnulli peritonei sobolem appellant illi diiudicent qui huius sententiae fautores deprehenduntur.

B

§. IV.

(a) de anatom. administr. lib. VI. cap. X. (b) l. c. p. 159. (c) l. c. (d) in exercitat. anat. de viscer. structura p. 98. seqq. (e) l. c. (f) l. c. p. 63. (g) l. c. p. 159. (h) Conf. Fred. Ruysch, in Respons. ad Epist. problematicat. IV. p. II.

§. IV. Maior anatomicos inter occurrit dissensus, quando interior lienis substantia est depingenda. Nam, ut taceam illorum opinionem, cui adhuc non pauci ex recentioribus nomina dederunt, qui parenchymaticam esse lienis substantiam asserebant, triplicem haud mediocriter à se inuicem discrepantem lienis interiorum recessuum delineationem anatomicorum perspicacissimorum nobis suppeditant scripta. THOMAS WARTHONVS ac, qui paucis mutatis idem asserunt, NATHANAEL HIGHMORVS (a) & THOMAS BARTHOLINVS (b) strenue defendunt lienis viscus nihil aliud esse quam congeriem vasorum sanguiferorum, intertextis quamplurimis fibris siue filamentis tenuibus, validis, nulla cavitare pertusis, nec a sanguiferis vasis ortum ducentibus, sed potius quaquauersum ad tunicam prorepentibus indeque iterum reflexis ita ut retis instar complicatae sint, ac retis instar plurima foramina in vacuis interuallis contineant. Cum vero ipse HIGHMORVS (c) confiteatur hanc descriptionem desumptam esse ex porcis, aliisque animalibus, nec in humano cadauere tam planam demonstrationem perficere sibi licuisse, & praeterea modernorum solertia euicerit, splenem hominis animaliumque mirum quantum a se inuicem discrepare, sine vlla difficultate colligitur, exhibitam modo substantiae lienis descriptionem ad humanum splenem haud posse applicari. Nihilominus tamen haecce visceris nostri delineatio tanto in pretio a posteris medicis fuit habita, ut nemo aliam ab hac discrepantem in medium adferre ausus fuerit, antequam MARCELLVS MALPIGHIVS anatomicorum decus a recepta & praeconcepta opinione recedendum esse iudicaret, qui, cum aliorum viscerum genuinam structuram propitia Lucina in lucem protraxisset, ad lienis quoque abstrusa investiganda & propalanda, quamuis non aequae felici successu, pedem admouit. Admittit siquidem oculatissimus alias vir supra memoratas fibras siue filamenta per

trans-

(a) In disquisit. anatom. Lib. I. part. 3. Cap. 2. (b) l. c. p. 159. sq. (c) l. c.

transuersum lienis, ita tamen, vt a membranis eiusdem abeuntia, in commune inuolucrum vasorum, lienis medium perreptantium, desinant, producta; vero subiungit postmodum propria solertia obseruata, quae, vt pluribus a Malpighio declarato paucis complectamur verbis, in eo consistunt, quod lienis viscus sit membranarum, allegatis fibrillis connexarum atque firmatarum, congeries in cellulas, & concamerationes distributa in quarum cellularum medio glandulae, siue vesiculae aut sacculorum racemi, ouales, albae, innumerae instar vuae botrum connexae sint dispositae (a) Tanti viri auctoritate permoti praestantissimi fere quique recentiorum medicorum, vbi de lienis vsu sermo est, Malpighianam descriptionem fundamenti loco praemittunt, testantibus id exemplis IOANNIS BOHNII, (b) IOANNIS MAVRITII HOFFMANNI, (c) PHILIPPI VERHEYENII, (d) GODOFREDI BIDLOI (e) aliorumque, vnde factum est, quod magis exactam, prae illa a Malpighio suppeditata, lienis descriptionem exhiberi haud posse, longo satis interuallo creditum sit. Negligebantur, altoque silentio ea premebantur quae VESALIUS tradiderat, donec incomparabilis industriae vir FREDERICVS RVYSCHIVS (f) tum rationibus demonstraret nullas glandulas in liene haerere, tum crebrioribus dissectionibus atque iniectionibus ostenderet Malpighianam delineationem structuram quidem splenis in vitulo non vero in homine exhibere. Restaurauit itaque & ex orci faucibus reuocauit ANDREAE VESALII obseruationes, quod scilicet fibrae per lienis substantiam dispersae nihil aliud sint quam sanguifera vasa, in qua sententia illum haesisse, sequentia eius verba haud obscure innuunt: (g) *Neque profecto tenuis sanguis, quo lienem vulgo propter arteriarum frequentiam enutriridamus, sola raritatis substantiae lienis causa esse videtur, sed innume-*

B 2

rus

(a) Vid. Malpigh. l. c. p. 113. sqq. (b) Circ. anat. physiol. p. 249. (c) l. c. p. 61. sqq. (d) l. c. (e) Anatom. human. corpor. Tab. xxxvi. (f) l. c. p. 6. sqq. (g) Conf. Vesalius l. c. p. 627.

rum ille fibrarum (VIX AVSIM ENIM ARTERIARVM DICERE ET VENARVM) *implexus*. Quae vero VESALIUS per transfennam tantum viderat, ea felicissimis suis iniectionibus, quibus plurima inventa debemus, ulterius patefecit oculatissimus RUYSCHIVS, detegendo lienem humanum praeter arterias, venas, vasa lymphatica & nervos nihil admittere. Dissidentem quidem inuenit PHILIPPVM VERHEYENIVM in *pesulari epistola ad RUYSCHIVM exarata animadversionibus in anatomiam Blancardianam annexa* (b) & post hunc GUNTHERVM CHRISTOPHORVM SCHELLHAMMERVM (c) quippe qui in ea haeret opinione, analogiam viscerum, quae hominibus cum brutis intercedit, postulare eadem ut sit lienis humani ac brutorum conformatio, quam consequentiam non vniuersalis veritatis esse varia docent, sic hepar humanum in diuersos lobos haud est diuisum, organa masticationi interuentia aliter in brutis quam hominibus sunt constituta, quis penem osseam duritiem aemulantem, qualem canes suggerunt, in viris, quis vteri cornua, & quae sunt alia vnquam in mulieribus perspexit? Alterum quod Ruyschio obiicit Schelhammerus dubium desumptum est a vasorum tenuitate, quorum exilitatem obstare existimat, quo minus liquore vel cera impleri queant. Ast qui semel praeparata artificiosissimi viri attento oculo consideravit sine dubio animaduertit, in illis microscopii ope millena vasa liquore repleta in conspectum prodire, quae non armato oculo, licet lynceo, dignoscere impossibilibus merito adiudicamus, quare titubantem, ut ait Schelhammerus, animum oculata fides facile firmare potuisset.

§. V. Inconcusso itaque fundamento superstructae permanent Ruyschianae de lienis conformatione obseruationes, hocce viscus ex innumerorum vasorum neruorumque plexu esse

(a) p. 23. (b) l. c. §. XXI. sqq.

esse compositum. Arterias siquidem ratione magnitudinis ipsius visceris capacissimas, illasque in maiori numero prae ipso hepate possidet quae rarius ab arteria magna ipsa ortum ducunt, frequentius ab arteriae coeliacae sinistro ramo deriuantur, qui sinam lienis partem ingressus serpentino ductu totam illius latitudinem permeat, copiosissimos laterales ex minoribus minimos euadentes ramos per omnia eius spatia distribuit. Excipitur ex hisce arteriolis adductus sanguis a minoribus venosis tubulis, vndique per lienis corpus dispersis, qui sensim in maiores ramos, ac tandem vnum truncum coalescentes venae splenicae, vel rami venae portae splenici nomen adquirunt, cuius ope non solum a liene refluus sanguis; sed etiam ex vasis breuibus exceptus omnis venae portae infunditur. Egrediuntur praeterea ex iisdem arteriis lymphatica vasa, non tantum superficiem lienis, sed quoque interiora eius perreptantia, contentam lympham ad commune receptaculum deducentia. Nerui denique ad lienem a plexu lienari procedentes tendunt, quorum ramuli non tantum membranam illum ambientem permeant, sed praeterea in ipsa splenis recondita penetrant, praepriis sanguifera vasa arcte satis ambiunt illorumque tunicis sunt intertexti, dum singulas arterias ad minimam vsque neruuli comitentur, quo harum systole maiori nisu perficiatur.

CAP. II.

SENTENTIAS DE LIENIS VSV PRODVCTAS PONDERANS.

§. I.

Quod si vnquam viscus humani corporis a condita stabilitaque arte medica Hygieiae proceribus, partium vsu inquiringibus, molestiam creauit, & amplis

diffidiis ansam suppeditavit, id sane lien fuit, non immerito proinde a SCHELHAMMERO (a) pomum Eridis medicorum appellatus, quot enim capita, tot sensus, quot praestantiorum virorum intuemur scripta, tot fere diuersas deprehendimus opiniones, quare in tanto labyrintho ad veritatis rectum tramitem peruenire, non nisi deuiis notatis liberum erit. Ex horum numero, quo temporis & dignitatis ratio aliquo modo obseruetur primo loco ad ea accedamus quae diuus COVS (b) suis monumentis inseruit. Huic si fidem habemus, fons aquae est splen, siue aquam ex ventriculo ad se adducit, & eandem iterum ad ventriculum & vesicam ablegat. Tanto quidem viro minus digna est haec opinio, cum nullus pateat ductus per quam aqua ex ventriculo ad lienem adduci, & ex eodem iterum ad stomachum atque vesicam reuehi queat, verum quis meliora ab istius aevi scriptore, quo physiologicum studium densissimis tenebris adhuc perfusum erat, poterit expectare aut postulare?

§. II. Minore applausu digna sunt quae DEMOCRITO & post hunc RVFFO EPHESIO atque ERASISTRATO proferre placuerunt. Quorum sententiam proponit & acute satis refellit GALENVS (c) dum ait: *Eorum vero, quae a principio proposuimus, reliquus fuerit splen, ut censet quidem Erasistratus, ab eximia quadam sapientia frustra institutus: quem non pudet asserere tantum viscus a natura, nihil temere agente, (ipse enim haec adstruit) frustra extitisse. Metuit scilicet, nec ubi artis suae obliuisceretur, cum foetui adhuc utero gestato hepar in dextris conformaret, ipsi ex sinistris partibus splenem opposuit, volens aliquid etiam hac parte moliri: perinde ac si ipsa, ventre paululum ad partes illos producto opus superfluum vitare non posset.* Ipsa sane artificiosissima lienis conformatio solidissimum suppeditat argumentum quo huius sententiae refutari queant auctores & luculentissime demon-

stra-

(a) l. c. §. IV (b) Lib. IV. de Morb. Text. 2. & 9. de Morb. Mulier. Text. 87.
(c) de usu part. corpor. human. Lib. IV. Cap. 15.

strari non soli æquilibrii causa tam nobile viscus esse in sinistra corporis regionem dispositum. Et quale quaeso æquilibrium respectu grauitatis hepatis a viscere, cuius moles adeo insignis haud est, expectari potuisset? Nitebatur procul dubio haec opinio istorum fundamento, qui censebant, lienem sine vlla in corpus redundante noxa eximere licere, quod figmentum tantopere a ueritate, quantum lux a tenebris, differre infra demonstrandum sumemus.

§. III. Accedit quidem ad Hippocratis de lienis vsu sententiam philosophorum parens ARISTOTELES (a) in qua enucleanda & confirmanda desudauit CASPARVS HOFFMANNVS (b) dum philosopho duce euincere conatur lienis officium in eo consistere vt ex ventriculo humiditates excrementitias, non tamen plane inutiles attrahat, dissentit vero ab Hippocrate dum postmodum subiungit easdem in sanguinem in splenis vasis conuerti. Nouem vtitur argumentis quibus extrà omne dubium positum esse credit per ramum splenicum chylum, vt loquitur, excrementitium ad lienis interiora deuehi. Cum vero stabilita circulatione sanguinis nemo amplius adfirmare audeat per venas, si hepar excipias, aliquid ad viscera adduci, & sic per venas quae vasa breuia constituunt nihil cum liene communicari posse, nullumque vas chyliferum ad lienem abeat, Hoffmanni ratiociniorum refutationem inutilem ac superuacaneam fore confido, praesertim cum argumentis omni exceptione maioribus horum placita iam destruxerit celeberrimus MALPIGHIVS (c).

§. IV. Nescio an risu, commiseratione aut indignatione digni sint, qui lienem risus auctorem esse sibi persuaderi passi sunt, secundum illud vulgare:

*Cor ardet, pulmo loquitur fel commouet iras,
Splen ridere facit, cogit amare iecur.*

Sine

(a) Lib. III. de part. animal, cap. 7. (b) Tractat de usu lienis p. 32. seqq
(c) l. c. p. 128.

Sine dubio huius sententiae fundamentum eorum est superstructum obseruationibus, qui interdum annotauerunt in melancholicorum cadaueribus lienem male adfectum esse deprehensum. Nullius applausum hanc rationem mereri quilibet fatebitur, cui praeunte FRANCISCO DE LE BOE SYLVIO (a) notum est, nullum viscus, corde excepto, etiam in affectibus melancholicis minus ipso liene labefactatum offendi.

§. V. Appropinquandum ad alterum medicinae statorem GALENUM iam erit, ac perspiciendum, quales illius de lienis vsu cogitationes fuerint. In has si inquirimus facili eruitur negotio eundem triplicem lieni vtilitatem adsignasse (b) quarum prima in eo consistit quod limosos, crassos, melancholicosque succos in hepate generatos per ramum splenicum ad se alliciat, deinde ex huius parte nobiliori alimentum sibi elaboret ac tandem illud, quod plenarie subigi nequit, & ex illius mente sic dictam atram bilem constituit, per vasa breuia ad ventriculum propellat, quo ibi ventriculum contrahat, cogatque ad cibos, quo usque sufficienter sint digesti, retinendos. (c) Cum huius viri dicteria tanquam ex tripode dicta tam a veneranda antiquitate quam plurimis modernorum sint excepta, mirandum non erit illius placita ab haud paucis plane non mutata suis scriptis inserta, a quibusdam non magnopere immutata fuisse promulgata. Quem enim fugere poterit ex veterum numero praeter Theophilum, Aetuarium, Averhoen, ipsum ALEXANDRUM TRALLIANUM, (d) & PAVLUM AEGINETAM (e) similia cum Galeno tradere? & cui volupe erit ORIBASIVM (f) peruoluere, facile deprehendet, eum ista quae de lienis vsu consignauit fere verbotenus ex allegatis Galeni locis depromsisse. Nec minor occurrit recentiorum medicorum, qui a Galeno recedendum

(a) l. c. §. VII. & XX. (b) l. c. (c) Conf. Galenus l. c. lib. V. cap. 4. (d) lib. VIII. p. m. 492. (e) lib. I. cap. 83. (f) Collect. medicin. lib. XXIV. cap. 27.

dum esse nefas putant, phalanx, quos Pergameni sectatores inter eminent JOANNES GVINTHERIVS ANDERNACVS, (a) CASPARVS BAVHINVS, (b) ANDREAS LAVRENTIVS, (c) IOANNES FERNELIVS, HIERONYMVS REVSNERVS (d) & qui sunt alii. Haud vero inferior eorundem copia congeri poterit, qui ab oculis detracta caligine dilucide perspexerunt, a Galeno ea, quae lienis vsum concernunt, perfecte tradita haud esse, sed quae ordinaria fors hominum est multum tantum verbis a GALENO dissentiunt, re ipsa eandem fere cum illo fouent sententiam. Sic IOANNES WALLAEVS (e) docet lienem accipere melancholiam tenuem eamque ad ventriculum deferre, quam sententiam vberius explanat GERARDVS BLASIVS, (f) & qui eidem nomina dederunt, THOMAS BARTHOLINVS (g) IOANNES RIOLANVS filius (h) FRANCISCVS OSWALDVS GREMBSIVS (i) nec ab his discrepant quae proponit IOANNES BAPTISTA VAN HELMONT, (k) licet aliis quoque vsibus lienem inseruire adferat. Multo minus ab his abludit DE LA CHAMBRE in *coniecturis de digestionibus* (l) euulgatis, in quibus pronuntiat lienis functionem praecipuam in eo esse positam, vt sufficientes spiritus ad alimentorum in ventriculo solutionem necessarios subministret. superfluum foret pluribus argumentis contra hanc sententiam insurgere, cum neque per ramum splenicum ex hepate ad lienem aliquid deriuetur, neque vasa breuia ad ventriculum aliud quid praeter purum genuinumque sanguinem deuehant, neque ventriculi cavitati aliquid infundant, nec denique vasorum breuium venae a liene ad ventriculum tendant, sed potius ramo splenico inferantur.

C

§. VI.

(a) in Institut. anatom. p. 30. (b) de corpor. human. fabric. p. 109. (c) Hist. anatom. p. 676. sqq. (d) Lib. de scorbuto. (e) in Operib. p. m. 21. (f) in Comment. ad Vesling. anatom. p. m. 66. (g) l. c. pag. 170. (h) in Enchirid. anatom. lib. II. Cap. 26. (i) in arbor integr. & ruinos. homin. Lib. I. Cap. VIII. §. 6. (k) in Tract. de Jur. duumvir. §. 8. 13. de Sextupl. digest. §. 20. & passu malibi. (l) art. 50.

§. VI. Qui Septimii Seueri temporibus clarus euasit ALEXANDER APHRODISIENSIS ab hisce placitis recedendum esse iudicauit, noua dogmata de lienis vsu substituendo, (a) dum lienem aequae ac hepar sanguificationi inferuire adstruit, quod adfertur, praeter auctorem libri de respiratione, Galeno vulgo adiudicati, haud paucos modernorum propugnatores inuenit, quos inter eminent CASPARVS HOFFMANNVS, (b) DANIEL SENNERTVS, (c) HERMANNVS CONRINGIUS, (d) HENRICVS REGIUS, (e) IOANNES VESLINGIUS, (f) THOMAS CORNELIUS (g) & alii quorum argumenta prolixius recenset THOMAS BARTHOLINVS & simul illa adiungit quibus ipsius parens ad eandem sententiam defendendam vsus fuerat argumenta (g), quorum refutationem tamen suscipere superuacaneum fore iudico, cum ex eo tempore quo per Haruaeum hepar a sanguificationis negotio fuit remotum, simul decretum fuerit lienis vtilitatem in eo opere tantam non esse, quantam allegati viri sibi concipiebant. In primis ab illorum, ex modo enumeratis scriptoribus placitis recedendum esse iudico qui lectoribus persuadere conantur, partem quandam chyli aquosioram ex ventriculo ad splenem deriuari, quo in hoc viscere in genuinum sanguinem permuetur nihil enim chyli per vasa breuia ad lienem adducitur, nec alii ductus illum aduehentes haecenus detecti sunt, vel vnquam demonstrari poterunt. Non quidem inficias eo purpuram vitalem, dum per multiplicia eaque fat exilia vasa traicitur, conquassari, in minutissimos globulos diuelli, splendentem rutilantem colorem eidem conciliari & propterea id in liene quod sanguificare appellant, perfici. Verum ob huncce finem solum lienem in sinistrum latus haud esse collocatum, vel illud euincit, quod grate rubens splenicus sanguis in vena
portae

(a) problem. part. 2. (b) l. c. p. 80. sqq. (c) in Institut. med. Lib. I. C. IX. p. m. 64. sqq. (d) de sang. gener. & motu. (e) Lib. de fundam. phys. Cap. 10. (f) l. c. p. 67. (g) Progymn. phys. VI. p. 235. (h) l. c. p. 163. sq.

portae crasso nigroque hepatico sanguini adfundatur, & proinde sanguinis elaboratio in liene, rutilante cum nigricante sanguine statim iterum permixto, frustra peracta fuisse videatur. Hinc merito concluditur quod sanguificationis opus concernit, non adeo peculiarem prae aliis visceribus sanguiferisque vasis lieni praerogatiuam esse adiudicandam.

§. VII. Dum ad medium aeuum prouoluimur, sese nobis ponderanda offerunt Arabum volumina, horum nonnulli quos inter ipse est Auicenna eandem cum Galeno fouens sententiam, alii vero, quorum placitis subscripsit AEMILIUS PARISINVS, definiunt lienem cordi subministrare sanguinem aquosum pro refrigeratione & humectatione, cui opinioni id obstare videtur, quod sanguis ex splene rediens per venam portae ad cauam propellatur, ideoque cum venarum crassiori sanguine permisceatur, antequam ad cordis ventriculos pertingat, ne dicam nihil aquosi in liene elaborari, nec refrigeratione cor opus habere.

§. VIII. Ad recentiores scriptores gressum accelerantes primum locum merito concedimus anatomiae restauratori ANDRAE VESALIO cui persuasum erat (a) *lienem suo calore innato ac frequentibus, qui illum intertextunt, arteriis, ventriculi concoctionem fouere.* Mirum est tantum anatomicum ad tale assertum efformandum induci potuisse, cum ipsemet (b) confiteatur ventriculum lieni tantum quodammodo initi, id quod ipsa inspectio ocularis confirmat, quippe quae docet lienis maximam partem ventriculum haud attingere, ideoque hoc viscus ad concoctionem facilitandam parum vel nihil contribuere, multo minus digestionis promouendae gratia fuisse efformatum.

C 2

§. IX.

(a) l. c. p. 630. (b) l. c. p. 626.

§. IX. Peculiarem tractatum de liene euulgauit FRANCISCVS VLMVS, quem, ne sola veterum monumenta corrasisse videretur, noua de splenis vsu hypothese exornandum esse censuit, dum docet: hocce viscus ex intestinis chylum ad se allicere, inde sanguinem & quod magis est, spiritum vitalem elaborare, qui per arteriam splenicam & aortam ad ventriculum cordis sinistrum deductus, inde iterum per omnes corporis canales distribueretur, (a) quam sententiam variis quidem argumentis roborare suscepit, quae tamen subiuncta refutatione adducere superfluum fore is facile iudicabit, qui iuxta leges circulationis sanguinis perpendet, arteriarum adminiculo ex visceribus nihil ad sanguinis fontem refluere.

§. X. Parum ab Ulmo recedit CORNELIVS AB HOBELANDE (b) & qui illius opinionem vel plenarie, vel paucis mutatis sibi defendendam sumserunt, dum tradit lienis substantiam nihil aliud esse quam purum perpetuumque fermentum, cuius ope sanguis fermentando praeparatus ad salutarem corporis nutritiorem & spirituum generationem disponatur. Vel prout censet ALBERTVS KYPERS (c) fermentum in liene praeparatum chylo in vena portae admiscetur, quo hic facilius in sanguinem permutetur. Aut iudicante GOTHOFREDO MOEBIO (d) eiusdem fermenti ope sanguis terrestrior copioso sero dilutus ex corde adductus vltius perficitur, eum ob finem, vt feces conuenientibus in locis facilius a purpura vitali separentur. Vel denique docente FRANCISCO DE LEBOE SYLVIO. (e) & qui huius vestigiis inhaeret incomparabilis anatomicus FREDERICVS RVYSCHIVS (f) sanguis arteriarum adminiculo ad lienem delatus, ibidemque cum continuo adfluentibus spiritibus anima

(a) Conf. Laurent. l. c. p. 673, sq. & Gothofr. Moebius in fundam. med. phys. p. 385. (b) Hist. acon. animal. p. 190. (c) Anthropol. corp. hum. lib. I. cap. IX. §. 10. (d) l. c. p. 393, sqq. (e) l. c. §. XVI. sqq. (f) l. c. p. 12.

malibus permixtus in hoc viscere ulterius digeritur atque sic in tincturae aut fermenti sanguinei essentiam exaltatur. Varia sunt quae huic sententiae fauere videntur, ut copiosos nervos, spiritus animales vehentes, per lienis substantiam dispergi, sanguinem floridiorem ex liene ad hepar reduci & plures ex rutilante quam crassiori sanguine celebrari secretiones. Quando vero ponderamus spirituum sic dictorum animalium ad sanguinem affluxum tantum esse suppositum sed nondum sufficienter probatum, praeterea sanguinis fluiditatem rutilantemque colorem ac secretionum varia genera perpetuo sanguinis motui, repetitae eius conquassationi nec non perennae per & ad subtilissima vasa propulsioni esse adiudicanda, facile perspicimus debili admodum fundamento horum placitorum robur inniti. Ne, quod in specie Kypero erit respondendum, moneam, chylum crudum ad venam portae neutiquam abduci. Et hisce responsionibus credo MARTINO etiam KERGERO (a) satisfactum esse, quod enim de ventriculo vitulorum lac coagulante vrget argumentum, ad lienem applicari minime poterit. Nam licet demonstraret hocce acidum ventriculo naturaliter inesse, inde tamen non sequitur stomachum illud a liene recipere.

§. IX. His affinia sunt quae de lienis usu tradit celeberrimus Anglorum medicus THOMAS WILLISIVS (b) licet principiis chemicis exornata illa proposuerit, dum existimat sanguinem per arterias ad lienis viscus delatum in illius meatus, ac, quas supponit porositates feculentias ex sale fixo & particulis terrestribus, combinatas deponere, quae inibi digestionem quadam euehantur in succum valde fermentatum per venas reducendum, & sanguini continuo permiscendum, quo austeritatem & acumen liquido vitali conciliando huius motum intendat, & ad succi nervosi generationem concurrat. Rationes pro hac sententia stabilienda desumpta videmus (c)

C 3

ex

(a) de ferment. p. 211. sq. (b) de ferment. cap. V. p. m. 19. de morb. con-
vuls. cap. XI. p. 548. sqq. (c) de ferment. cap. V. p. 19.

ex pathologicis principiis atque obseruationibus, dum vbi fermentatio maior in liene confurgit ex eius mente adfectus scorbutici atque hypochondriaci succedant e contra vbi sanguinis fermentatio minor splene obstructo vel scirrroso hydrops, cachexia, tympanitis in conspectum prodeant. Ingeniosa quidem prout alia ita etiam de lienis vsu huius viri sunt cogitata, dolendum tamen illa plurimis niti suppositis. Quomodo enim faeculentiae salinae fixae & terrestres, posito nondum concessio tales adesse, in porositates, aequae supposititias, deponi, ex illis tam paruo temporis interuallo quo sanguis in arteriis venisque splenicis haeret succus fermentatiuus generari, hic massam sanguineam austeritate imbuere, & ad succum nerueum producendum concurrere queat, ego quidem non video. Nec adductae ex pathologicis petita rationes hanc sententiam confirmant, cum Syluio teste in melancholicorum cadaueribus lien ab omni culpa immunis deprehensus fuerit, & obseruante GVALTERO CHARLETHON (a) *indubitata extispicii fide constat, quamplurima scorbuto extinctorum cadauera, cultro anatomico a morte confestim exposita, lienem, vti grauisimis antea operatum criminibus, omni tamen culpa vacuum demonstrasse, nec de reliquis adlegatis morbis, sufficienter declaratum est, an illi lienis vitio oriantur, vel lienis morbi culpa morbificarum causarum istos affectus producentium, generentur? id quod, si instituti ratio hoc postularet, facillimo negotio posset demonstrari.*

§. XII. Patronis fermenti lienalis accenseri meretur NATHANAEL HIGHMORVS (b) prolixas eidem vires adiudicans, docendo, succum melancholicum sanguini permixtum innata quadam lieni facultate, in hoc viscere congregari, fermentari & tandem particulas homogeneas combinari, quo cum reliquis purpurae vitalis particulis nutritioni inferuire que-

(a) Lib. de scorbuto cap. VI, artic. II. p. m. 102. (b) in disquisit. anatom. corpor. human.

queant. Quodsi vero succus iste melancholicus maiori copia in sanguineo fluido oberret, & huic abundantiae ex Highmori mente splen prospicit, istos superfluos humores modo per mesentericas aut hae morrhoidales venas atque anum ablegando, modo eosdem per paruulas venas ductui pancreatico, & ex hoc intestino duodeno infundendo. Totum huius opinionis corrui fundamentum, quando ponderamus, tantopere a veteribus culpatum melancholicum succum in sanis corporibus non entibus esse annumerandum, nec, si vel maxime succus melancholicus fecerneretur in liene, is ad aluum vel duodenum intestinum posset deriuari, cum omnis sanguis splenis viscus permeans venae portae infundatur.

§. XIII. Triplicem lieni vsu attribuit IOANNES ANTONIDES van der LINDEN, (a) primum vt per arteriam splenicam vna cum laudabili sanguine omnis reliqui sanguinis crassum & terrestre in se recipiat, deinde illud ope partim circulationis, partim acerrimi caloris in veram melancholiam transmutet, & hanc tandem per uenam splenicam eum ob finem in venam portae, dimittat, vt non tantum cruoris ab abdominis visceribus ad hepar reflui exactissimam mixtionem procuret, sed etiam chylus ad hepar tendens facilius naturam sanguinis induat. Quot verba tot fere supposita nullis idoneis argumentis probata nec unquam probanda. Quem enim nisi structurae humanae plane ignarum fugere poterit, lienem per arteriam splenicam aequae vt alia viscera purum floridumque ex arteriis sanguinem & ad huc viuidius rutilantem per ramum splenicum expellere, qua de causa merito miramur, sententiam de liene melancholiae domicilio per tot secula a tam praestantibus viris potuisse propagari. Destrueto sic fundamento huius opinionis ab adductis particulis terrestribus petito, simul reliqua inde petita consecta-

ria

(a) in medic. physiolog.

ria corrumpunt. Deficiente enim materia sic dicti succi melancholici deficient ipse, & inde in sanguificationem redundantia emolumenta,

§, XIV. Peculiarem de lienis vsu fouet sententiam FRANCISCVS GLISSONIVS (a) cuius origo sine dubio ex peculiari, quam de lienis structura & nutritionis modo fouet opinione, erit deriuanda. Persuasum siquidem illi est fibras, quae secundum veterum anatomicorum placita per lienis interiora dispersae sunt, nihil aliud esse quam neruulorum congeriem, per neruos autem ad singulas partes succum nutritium deuehi, & per minutissimas fibras distribui. Cum autem ex illius mente succus nutritius in neruis facile coagulari queat, de idoneo liquido fluidiori sollicitus erat quod congrumationem impediret. Hoc quia in aliis visceribus inueniri posse dubitabat, ad lienem confugiebat, & in hunc fontem & scaturiginem huius liquidi collocabat, quod deinde a dictis fibris, neruosis exceptum, neruis capillaribus, & ex his maioribus ramis infunderetur, donec tandem ad plexum renalem deriuaretur, & una cum succo nutritio, in neruis detento, vltius distribuaretur. Huic sententiae ex ea ratione inhaerendum esse censuit, quod cruor ex liene refluens vtpote subtiliori liquido orbatus solito crassior adpareat. Plurimum quidem soliditatis in recessu habere haecce modo proposita videntur, cuius tamen contrarium elucet si accurate examinentur. Patet nempe, vt supra declarauimus ex Ruyfchii obseruationibus fibrillas nerueas non tanta copia per lienem serpere vt vulgus anatomicorum sibi persuaserat, id eoque in defectu fibrillarum, quibus liquidum ad succum nutritium erat deducendum a paucis respectiue neruis, lienem perreptantibus hocce officium minime expectari poterit. Imo
ipsum

(a) in anatom. hepat. cap. 4f.

ipsum fundamentum nutritionis per nervos absoluendae rationibus omni exceptione maioribus iamdudum a doctissimis viris est destructum atque dirutum, unde luculenter patet Glissonio assensum minime esse praestandum, praesertim cum argumentum a colore sanguinis lienalis desumptum, quo propriam sententiam stabilire conatur, contra ipsum Glissonium retorqueri queat. Sanguis certe, qui traiectis lienis vasis, ad hepar ruit non solito crassior observatur, sed grate rutilante colore oculos recreat.

§. XV. Ordinarium fatum illorum, qui, haud comparata solida structurae viscerum cognitione, ad determinandas quaestiones de usu partium se accingunt, expertus quoque est IOANNES BAPTISTA VAN HELMONT dum, ubi lienis usus est definiendus, partim talia profert, quae eidem minime accommodari poterunt, partim diversa, imo plane contraria ab hocce viscere expectanda pronuntiat. Annotatum quippe in superioribus fuit Helmontium a partibus eorum stare, qui succum, sive ut appellat, fermentum acidum in liene elaboratum ad ventriculum deferri, quorum plane immemor alio loco (a) asseuerat, arteriarum splenicarum tortuositatem exactiorem sanguificationem promittere, quasi vero in vno eodemque viscere simul fermentum acidum elaborari, & sanguificatio intimior possit perfici, & quo magis negotii lieni crearet, illudque viscus pluribus operationibus oneraret in illud sedem imaginationis, (b) somni & insomniorum (c) nec non generationis seminis virilis (d) collocavit, ac ne vlla in parte tam nobile viscus insons repereretur, in eodem asthmatis causam quaesivit. (e) Ostendendum iam foret cur Helmontii placita illis accenseamus, a quibus recedendum esse persuasum habemus, verum nihil

D

occur-

(a) de Jure duumvirat. §. 48. (b) l. c. §. 51., de duumvirat. §. 56. de concept. §. 1. 2.
 (c) de jure duumvir. §. 38. (d) l. c. §. 42. & 45. (e) de asthmate & tussi
 §. 58. & 59.

occurrit quod oppugnandum sit, cum magnus alias vir nullas adduxerit rationes suas cogitationes stabilientes, contra solam ergo Helmontii auctoritatem militandum foret, id quod nulla necessitas flagitat, in rebus enim medicis, praecipue physiologicas quaestiones concernentibus, non auctoritatibus sed rationibus est pugnandum. Videtur quidem Helmontio fauere quod in melancholicis phantasia haud raro corrumpatur, ac illi saepius asthmae spurio laborent, ast huius argumenti vires iterum Syluii infringunt observationes testantes in melancholia lienem nunquam non ab omni culpa reatu esse absoluendum.

§. XVI. Quoad omnia Helmontius consentientem invenit FRANCISCVM OSWALDVM GREMBSIVM. (a) cui praeterea, spiritum quendam inebriantem ex stomacho ad lienem deduci, placet, iterum non adductis rationibus quibus vel veritatis focus, huic opinioni illiniri potuisset, unde cum praecipue nullae occurrant viae per quas eiusmodi spiritus spleni communicari possit, huic sententiae argumentis obuiam ire minus necessarium fore quiuis facile iudicabit.

§. XVII. Ex pacificorum medicorum numero fuisse GREGORIVM HORSTIVM *seniorem* vel exinde elucet, quod, ne dissentientium odium incurreret, diuersorum medicorum placita combinando nouam hypothefin de lienis vsu efformauerit. Adscribit siquidem lieni (b) materiae melancholicae a sanguine separationem, chyli crassioris in sanguinem ignobiliorum *mutationem*, partium adiacentium nutritionem, succi excrementitii famis excitandae causa ad ventriculum propulsionem, risus hilaritatisque suscitationem, potulentorum ex ventriculo educationem. Quae singula cum in antecedentibus paragraphis iam sint ponderata contra illa nihil monebimus, si excipias illa verba quibus nutritionem vicinarum partium lieni adiudicat, quod veritati minus consentaneum esse, vel

(a) l. c. Lib. I. Cap. VIII. §. 6. p. 84. (b) Oper. Tom. I. p. 63.

vel illud docet, quod omnis ex liene refluus sanguis ad solum hepar deducatur, cuius visceris nutritioni illum haud inferuire inde fluit, quod sanguis ex splene redux venae portae, non nutritioni hepatis, sed generationi bilis prospicienti, infundatur ac praeterea in cane, cui splen extractus erat, nullam in reliquis visceribus labem inuenerit oculatissimus MARCELLVS MALPIGHIVS. (a)

§. XVIII. Haud minorem laborum cumulum lieni imposuit GVERNERVS ROLFINCIVS (b) profectorum Jenensium facile praestantissimus, dum illi non solum particularum faeculentiarum & terrestrium a massa sanguinea segregationem demandat, sed eidem praeterea harum partium vltiorem coctionem, & si abundant per arterias & ductum pancreaticum ad intestina & renes expulsionem iniungit. Cui sententiae, quo minus subscribamus, impedit, quod partim nullae terrestres particulae maiori copia ad lienem quam ad alia viscera vrgeantur, partim viae non allegatae sint, per quas faeculentiae ad ductum pancreaticum deportentur.

§. XIX. Qui praecipuus ratione structurae lienis a veterum delineatione plenarie recesserat MARCELLVS MALPIGHIVS, nouae descriptionis ductu, nouam quoque, licet quae illius erat modestia, dubitatiuetantum de splenis vsu hypothefin, produxit (c) secundum quam sanguis insignem alterationem in liene subit, dum venoso sanguini peculiaris liquor per arterias & nervos ad glandulas delatus ibique a purpura vitali separatus affunditur, qui deinde ad venam portae propulsus ex reliquis visceribus allatum sanguinem fermentando, praecipitando, singula dissociando, nouo inducto motu & deturbatis mutuis adhaesionibus ad bilis separationem atque exaltationem disponit. Annotauit iam aequae incom-

D 2

para.

(a) l. c. p. 128. (b) in epitom. method. cognosc. et curand. particul. corpor. affect. Lib. VIII. consil. 3. p. 713. (c) l. c. p. m. 130. sqq.

parabilis anatomicus IOANNES BOHNIVS antequam praestantissimus Ruyschius suas euulgasset obseruationes, varia dubia, quae etiam *circulo anatomico-physiologico* inferuit, (a) hanc sententiam premere. Validiora autem argumenta suppeditant Ruyschii iniectiones, quibus detegitur, nullas glandulas in liene peculiarem liquorem, bilis generationem facilitantem, elaborantes extare, nec ideo talem hepatico sanguini affundi.

§. XX. Strenuum nactus est Malpighius Sectatorem PHILIPPVM VERHEYENIVM, qui primarium lienis usum nullum alium, quam a Malpighio indicatum esse iudicauit, secundarium tamen eidem, nempe lymphae a massa sanguinea segregationem iunxit. (b) Verum prout primarius hicce vsus ob iam dicta lieni adsignari haud meretur, ita secundarius non sufficienter fuit declaratus, cum ex dictis non pateat, quem ob finem lymphae ex sanguiferis vasis eliciatur, & ulterius deuehatur. Sola autem lymphae separatio pro primario lienis scopo, vt ex inferius dicendis patebit haud sit habenda.

§. XXI. Acutissimis ingeniis quae magna Britannia, imo vniversus aluit eruditus orbis merito annumerandum esse GVALTERVM CHARLETONVM, fatebitur is, qui vel semel eius scripta est perscrutatus, hinc merito ab illo de lienis vsu meditata erunt ponderanda, quae congeffit in *librum de scorbuto* (c) Sane elegantissime ex structura splenis petitam huius visceris deductam suppeditat utilitatem, docendo, propter miram fibrarum implicationem, ingentem arteriolarum numerum & intertextos plurimos nervos aliter fieri non posse, quin sanguis attenuetur, in riuulos innumeros distribuatur & in minutissimas moleculas diffringatur, quo eiusdem coagulatio, post emensum tam prolixum a corde iter, praecaveatur, & sic vitale liquidum conceptam fluxilitatem fetinens itineris reliquum absque coagulationis metu ad finem perducatur, simul haud obscure

(a) p. 257. (b) *Anat. corp. hum.* p. 87. (c) *art. 13. p. 103. sq.*

scure innuit, se in ea opinione haefisse, in glandulis a Malpighio suppositis aliquam secretionem fieri. Ne de vltima huius hypotheseos parte aliquid moneamus, prohibemur ex iam allegato fundamento, quod nempe glandulae industria Ruyschii ex lienis viscere sint proscriptae. Maiorem vero attentionem postulat potior, priorque eiusdem pars. Hodierno sane tempore nemo inficias ibit, perpetrari in liene insignem sanguinis conuassationem, fluidissimumque liquidum ex liene remeare; an vero hoc sufficiat ad coagulationem sanguinis praecauendam in reliquo eiusdem itinere, hoc est de quo valde dubito, cum vitalis purpura ex liene redux prius ad venam portae, in qua diuersarum venarum, ideoque crassior sanguis, coaceruatur deportetur, quam ad venam cauam deducatur, ideoque energia antea infringatur quam ad cauam penetrat. Et cur quaeso Summum Numen in corporis medio organum sanguinis coagulationem impediens collocasset cum eiusdem congruatio potius in pedibus, aliisque remotioribus partibus, in quibus a corde impressus impetus languidior obseruatur, maiori iure esset pertimescenda. Regeri quidem posset venam cauam ex omnibus partibus visceribusque refluentem excipere sanguinem, eumque non adeo fluidum, necessarium proinde esse, vt in loco aliquantisper a corde remoto eidem nouum adiumentum addatur, idque ex nullo alio viscere quam liene posse deriuari. Verum qui perpendet sanguinem per venam cauam adscendentem succedentis sanguinis pulsu successiue eleuari, eundem in aliqua fluiditate conseruari, & praeterea sanguinem per ramum splenicum adproperantem respectu illius, qui ex aliis visceribus ad cauam ruit minimam quantitatem constituere, & quod magis attentionem meretur venae portae infusum a fluiditate mirum quantum recedere, facile agnoscet non eum ob finem omnibus animalibus lienem esse concessum, vt sanguinis coagulatio in toto reliquo itinere praecauetur & eiusdem pro-

gressus versus cor promoueatur. Accedit & illud quod secundum quorundam obseruationes nec ipsa vena caua systaltico motu plane sit destituta.

§. XXII. Adhaeret veterum placitis DOMINICVS PANAROLVS (a) in eo quod asserit lienem sanguinis faeces recipere & humorem acidum per vas breue ad ventriculum, quo corrugetur, ablegare. Dissentit vero ab illis, docendo potum immoderatum, ne cibus a superflua humiditate obruatur, per vas breue ad lienem deduci, & ex hoc viscere per arterias coeliacas & emulgentes ad renes propelli. Fundamentum huius sententiae Panarolus, & qui cum illo sentiunt exinde depromunt quod lien neque chamaeleonti, neque aliis animalibus concessus dicatur, quae renibus atque vesica sunt destituta. (b) Hancce opinionem dum sub examinis incudem reuocamus, facile deprehendimus, illam, utpote circulationis sanguinis principiis e diametro oppositam applausu minime dignam, vas siquidem breue tantum sanguini vehendo est destinatum, arteriae nihil ex visceribus reducunt, & quae denique coeliacam inter & emulgentem arteriam demonstrari poterit connexio? Nec forsan illa obseruatio de defectu lienis vniuersalis veritatis erit, cum in miluo cui lien est denegatus vicarium quoddam corpus siue glandula notetur, obseruante IOANNE de MVRALTO. (c) Sic in ipso chamaeleonte perspexit IOANNES NICOLAUS PECHLINVS (d) lienem quidem desiderari, eius tamen loco particulam quandam rudem atque cruentam ventriculo negligentius adsutam occurrisse, quale lienis vices sustinens corpus fortassis ab accuratioribus anatomicis in aliis animalibus poterit detegi. Accedit & illud, quod referente MARCELLO MALPIGHIO, (e) canis, cui lienem exemerat, indeficienter,

(a) In chamaeleont. examinat. annexo obseruat. pentecost. p. 201. sq. (b) Conf. Barthol. l. c. p. 168. (c) misc. N. C. Dec. II. Ann. 2. Obs. 29
(d) Obseru. med. physic. Lib. II. obs. 70. p. 386. (e) l. c. p. m. 126.

ter, & frequentissime urinam emiserit, id quod ab aliis quoque obseruatum esse legimus. (a)

§. XXIII. Qui pluribus argumentis euincere suscepit mucilaginem qua ossa in articulationibus illinuntur ope peculiarium in iuncturis sitarum glandularum segregari, CLOPTON HAVERVS persuasum habuit, ab hisce glandulis quidem secretionem dictae mucilaginis perfici, simul tamen alio viscere opus esse, in quo eiusdem praeparatio absoluitur, quod munus, cum aliis visceribus demandari haud posse videret, lienem huius mucilaginis officinam esse asseueravit, (b) quo ex fundamento me plane fugit. Cur enim in tam remoto ab articulis viscere elaboratio huius mucaginis perpetrari debeat, cum solae glandulae, si quae adsunt, sufficienter, & sane si admitteremus tale quid in splene produci, illud, dum liene expulsum a uena portae excipitur, ex hac ad venam cauam eliminatur, inde ad cor migrat, & ex hoc per centena vasa distribuitur antequam ad articulos deueniat, cunctis immutabitur & in floridum iterum sanguinem conuertetur.

§. XXIV. Vlmi supra recensitam opinionem paucis mutatis suam fecit ANTONIVS DEVSINGIUS (c) cui persuasum erat, lienem tum ob proprietatem substantiae suae, tum ob crassamentum inter plexus residuum sanguinem per arterias adductum fermento imbuere, & non obstante quod per hepac venam cauam demum ad cor deuehatur, ad faciliorem elaborationem spirituum vitalium in corde absoluendam disponere. Non hac vice contra Deusingium vrgebo spiritum vitalem, si per eundem aliquid a sanguine vividiore diuersum intelligatur, non entibus esse annumerandum, sed tantum monere licebit, nihil crassamenti in plexibus lienalibus haerere; nullis idoneis argumentis haectenus euictum esse fermentum

(a) Conf. Bohn. l. c. p. m. 479. (b) in osteolog. nov. discurs. IV. (c) in idea fabric. corp. hum. part. I. cap. VI. p. 86.

tum in splene generari; nec tandem sanguinem in hoc viscere conuassatum acquisitam fluiditatem ad cor vsque conseruare, cum venae portae ambages, venamque cauam permeans, quoad consistentiam vitali liquido in venis detento iterum similis euadat.

aa) §. XXV. Veterum medicorum placitis adhaerere videtur DENISIVS, (a) dum acidum succum in liene produci asserit, verum ab illis discrepat in assignanda vtilitate ab hocce succo expectanda, quem eum ob finem elaboratum esse censet, vt massae sanguineae nimiam tenuitatem corrigat, eiusque ebullitionem refraenet. Assensum huic viro esse denegandum facile iudicabit, cui ponderare volupe est splenicum sanguinem, non arteriis in quibus vegetior purpurae vitalis motus obseruatur, sed venae portae, in quam sanguis ex plurimis venis infimi ventris, ideoque impulsu fere destitutus, recipitur, infundi, ideoque hic loci non fraeno sed stimulo opus esse, quo sanguinis progressus per laxum hocce viscus promoveatur.

bb) §. XXVI. Iisdem vestigiis aliquo modo post JOANNEM JACOBVM WEPFERVM (b) inhaerere videtur DN. DE CAUX (c) tradendo, bilis generationi obstare sanguinis motum fortio-rem celeremque, qualis per arterias celebratur, proinde venam portae, huic secretioni destinatae, sanguinem ex ventriculo, intestinis, aliisque partibus & praecipue liene excipere, cui visceri diuerticuli munus sit concreditum, quo sanguinem, bilem a se dimissurum, temperet eiusque impetum nonnihil coërceat. Contra hoc assertum in quantum bilis secretionem concernit nihil quidem monendum venit, quo minus vero posteriori eiusdem parti subscribamus, impedit non sanguinem crassio-rem, sed fluidiorem, ac proinde ad san-
gui-

(a) in dissert. academ. conf. Bohm. l. c. p. 254. (b) de apoplex. obseruat.
(c) in opusc. philosoph.

guinis impetum refrænandum minus idoneum, ex splene ad venam portae derivari.

§. XXVII. Illos inter qui lienem in generatione bilis hepatis auxiliatrices manus porrigere haud reformidant asserere, militat quoque Celeberrimus Vitembergensium Hygieiae antistes CHRISTIANVS VATERVS, (a) qui non absque fundamento iudicat arteriosum sanguinem per tot anfractus vasorum traiectum haud superficialiter attenuari, & superfluum lympham in lymphaticos tubulos ablegari. Dissentire autem ab illo licitum erit, in istis quae ulterius de lienis usu subiungit, succum siquidem subiungit aëreum & spirituosissimum ex nervis prodeuntem cum sanguine combinari, eumque hoc modo magis digestum attenuatumque ad hepar defluere, quo bilis secretio facilitetur. Quamvis & ego inficias ire nolim splenicum sanguinem haud parum ad bilis secretionem contribuere, hanc tamen celeberrimi Vateri sententiam quo minus quoad omnia momenta defendendam mihi sumam obstat, quod modus, quo sanguis ex liene redux ad bilis generationem concurrat, non sufficienter sit expositus. Urgeri simul & illud posset, quod succi aërei & spirituosissimi nervei adfluxus ad sanguinem quidem affirmatus, non vero demonstratus sit, imo plane superuacaneam huiusmodi liquidi subtilioris affusionem esse persuadere videtur lymphae tanquam fluidioris sanguinis partis per lymphatica vasa a reliqua purpurae vitalis in liene haerentis portione segregatio. Cur enim a sanguine qui spirituosior reddendus erat subtilius fluidum separandum sit ego perspicere nequeo.

§. XXVIII. Ex orci faucibus Erasistrati opinionem reuocasse videtur vir alias eleganter doctus G V N T H E R V S CHRISTOPHORVS SCHELHAMMERVS dum adstruit, (b)

E

lie-

(a) Physiolog. experiment. Sect. VII. cap. VIII. Thes. 9. (b) in analect. anatom. physiolog. exercitat. X. Th. 40.

lienem solummodo diuerticuli sanguinis vices subire, quo, dum in dextris ad hepar, medio corpore in pancreas & ventriculum abit, in laevo huc confluit, ne ex hoc latere nimio impetu feratur ad renes. Quid enim hisce verbis exprimitur nisi quod corporis viscera inconcinna ratione sint composita, & per consequens ne renes nimia affluentis sanguinis copia obruerentur opus fuisse ut viscus nullis vsibus inseruiens in sinistrum latus disponeretur, quae sententia non solum in huius vniuersi creatorem est iniuria, sed etiam adductis rationibus facile destruitur, ex quibus vnicam adduxisse sufficiet, quae petita est ex fluxilitate sanguinis ex liene remeantis. Quando enim ad alia viscera in infimo ventre sita respicimus, sanguinem inde refluxum rutilante colore exutum esse obseruamus, cum sanguis liene expulsus floridiori rubro colore sit ornatus, certissimo indicio lienem non diuersorii concedendi causa tantum esse animalibus concessum, sed plura ab hocce viscere esse expectanda. Robur quidem SCHELHAMMERVS suis placitis exinde conciliare conatur, quod animalia exsecto liene frequentius liquorem obscoenum emingant, & sic tacite innuant, sanguinis diuerticulo subtracto eius maiorem copiam ad renes tendentem copiosiore quantitate deponere. Ast concessio quod purpura vitalis maiori nisu ad renes ruat, vbi lien deficit, inde tamen nihil sequitur, nisi hanc valde remotam & minime praecipuam vtilitatem esse adpellandam, vel potius vrina celerius excernitur quia, lympham vrinae vehiculum in liene non separata maiori quantitate per renales tubulos eliminatur.

§. XXIX. Euulgauit ante decennium, & quod excedit, IOANNES GEORGIUS a BERGEN, Viadrinae academiae Professor dignissimus, peculiarem dissertationem *de lienis structura & vsu*, in qua cogitata sua, ab aliorum placitis plane discrepantia, proponit (a) Haec in eo consistunt, quod lien abundan-

(a) p. 18. sq.

undantem lympham ad commune receptaculum dimittendo chyli distributionem promoueat. His vt maiorem veritatis speciem affricaret, quatuor vtitur rationibus, chylum nempe plurima lympham ex glandulis conglomeratis & conglobatis adfluente in primis viis humectari, quo dilutior redditus facilius per vasa lactea traiciatur, hinc mirum non esse si adfirmetur lienem lympham sua chylo diluendo inferuire; subnectit lienis substantiam ideo tomentosam esse, quo lympham copiosius in ea secernatur; addit pro lymphae secretionem lienis colorem diuersum notari, ac tandem iungit in infantibus lienis molem respectiue maiorem esse. Contra quae regere licebit concedendo lympham lienis ad chyli dissolutionem concurrere; inde tamen non sequitur hunc pro primario lienis vsu esse reputandum. Nec quod alterum concernit ratiocinium inde maior pro hac hypothese resultat probabilitas, cum, vt ipse Bergenus confitetur, lymphae separatio lieni cum omnibus reliquis infimi ventris visceribus est communis, imo in ipsorum pulmonum superficie plura quam in liene apparere vasa lymphatica ab illis, qui cadaueribus delicatulos digitos immergere renuunt, videri poterit in delineatione superficiei pulmonum a THOMA WILLISIO exhibita (a) horum tamen primarium munus esse chyli fluiditatis conseruationem nemo temere asserere audebit. Multo minus argumentum tertio loco adductum aliquid valoris huic hypothese conciliat, qua enim ratione sequatur, lienis color variat pro diuersa lymphae secretionem, ergo lienis ope chylus diluitur, ego inuenire nequeo. Quartum tandem potius contra Bergenum militat. Quod si enim in infantibus lienis moles maior obseruatur & per consequens lympham respectiue copiosior segregari potest, vbi tamen chylus nondum elaboratur ideoque diluendus haud est, aliis vsibus hocce viscus destinatum esse inde merito deducitur. Cur quaeso ad vnum scopum adimplendum cui tot viscera secundario inferuiunt vnum vi-

E 2

scus

(a) Pharmacop., ration. part. II, sect. I. cap. I. p. m. 18.

fcus feorfim extruendum fuiffet? Regerit quidem BERGENIVS in aliis visceribus excretorios ductus conspicuos esse hinc patere lymphae secretionem fecundario ab illis perfici, lienem autem tali ductu esse destitutum, & proinde chyli coagulationem impedire eiusque motum promouere; sed non valet consequentia. Fluiditas sane purpurae vitalis & rutilans eiusdem color, quae non obstante lymphae secessione in splenico sanguine conseruantur luculentissime demonstrant, alium ob finem quam ob lymphae separationem lienem finistrum latus occupare.

§. XXX. Lymphae secretionem quidem primarium lienis officium esse cum Bergenio quoque supponit, vir cui anatomicum praecipue ac botanicum studium plurima debent, AVGVSTVS QVIRINVS RIVINVS in dissertatione *de lienis genuino usu* (a) recedit autem ab illo ubi lymphae secretae utilitas est adsignanda, quam in eo positam esse censet ut per hiantes membranae lienis poros transudans circumiacentes partes in specie ventriculum & intestina humectet, lubricet, & proinde liberum motum illis conseruet, quae ne gratis asseri videantur eadem subiunctis argumentis fulcienda esse consultum duxit. Praesupponit itaque ad motum partium in toto corpore perficiendum humectatione opus esse, ita ut minimorum officulorum iuncturae peculiari lymphae imbuan- tur, quare eodem iure stomachum atque intestina peculiare liquidum motum peristalticum secundans postulare. Huius autem liquidi riuulos ex lienis ductibus promanare, quatuor rationibus, seu potius experimentis euinci posse docet. Adducit quippe lienem illaefum recentem, ex oue, cane aliisque animalibus extractum flatu immisso quidem expandi, aërem vero, licet vasis probe obturatis non retinere, certissimo indicio membranam lieni propriam foraminibus esse pertusam. Urget porro lienem, adhuc sanguine calentem atque turgentem

fi

(a) p. 33, sq.

si prematur circa extremitates guttas ex poris dimittere illis, quae corpore ad sudorem prono ex compressis digitis prorumpunt, similes. Monet postea easdem guttulas, liene antea mediante manu sicca, strophio, vel linteo ab adhaerente humiditate liberato, in vberiori copia profilire, si per syringam aqua in venam splenis iniiciatur, & eosdem tandem poros manifestius in conspectum prodire, si loco aquae mercurius viuus splenicis vasis iniiciatur, hunc enim, eodem modo, ac si depurationis gratia per corium traicitur, exitum moliri. Audaciam quidem sapit tanti viri moliminibus se opponere velle, nihilominus tamen cum veritatem sectandam esse semper iudicauerim, quae contra hanc sententiam dubia mihi enata sint proponam. Non quidem diffitor ventriculum atque intestina externa quoque humectatione ad peristalticum motum facilius peragendum opus habere, huius tamen liquidi origo fortassis felicius ex omento quam ex liene posset deriuari, cum praesertim ventriculi minima portio a liene attingatur. Nec contrarium suadere allegata videntur experimenta, quod enim primum concernit, quo docetur flatum lieni immissum in eodem haud contineri, de eo aliorum experimenta contrarium adserunt. Opponamus ergo magno anatomico Riuino alterum magni nominis anatomicum MALPIGHIVM, qui disertis verbis testatur (a) lienem inflatione non solum in excedentem magnitudinem distendi, sed eandem etiam licet exsiccetur conseruare. Memini etiam me aliquando a DN. Praeside audiuisse, se, dum in alma Salana medico studio operam nauauit, per mensem & vltra lienem vitulinum flatu distentum eductis prius per repetitas cum aqua tepida iniectiones sanguine & fibris, asseruasse. Non quidem inficias eo haud raro lienis membranam aërem transmittere hoc tamen non in illaeso viscere contingit, sed in tali cuius tunica aliqua in parte est pertusa, nisi enim dum eximitur caute & maxima cum circumspectione tractetur, facile lae-

E 3

ditur

(a) l.c. p. 114.

di ur & deinde aeri transitum concedit, prout varii *anatomici* obseruarunt. Dubito proinde an argumentum secundo loco adductum laudatam sententiam magis firmare queat, non quidem nego lienem turgentem compressum guttulas effundere posse, ast quantum ego coniicio foramina per quae istae guttulae eliminantur vi formata esse videntur cum praecipue requiratur manu vel linteo humiditates adhaerentes esse abstergendas, sub quo actu facile lienis membrana tenerior praesertim in homine dilaceratur. Dum enim lien humoribus contentis turgens premitur, maior lymphae pars in lymphatica secedit vasa, tenuissima tunica inuestita, quae ob copiam adductae lymphae nimis expansa atque rupta laudatam lympham guttatim effundunt. Idem contra argumenta tertio & quarto loco allegata erit vrgendum, cum aqua in splenis arteriam blanda manu iniecta successiue per oppositam venam redeat, quando vero illa fortiori nisu impellitur, vt ad lymphatica quoque vasa protrudatur, haec interdum ad ruptionem & subsequentem lymphae effusionem disponit, id quod multo facilius succedit mercurio viuo loco aquae vsurpato, quippe qui ob proprium pondus, externo impulsu accedente, maiori impetu vasa dirumpit, ideoque de poris contra naturam & vi efformatis nullum solidum iudicium de poris naturaliter in liene occurrentibus erit formandum, id quod tanti viri, omni veneratione digni, pace affirmare licitum erit.

29
§. XXXI. Euulgauit praeterito anno medicam dissertationem vir, cuius solidam & per omnes eruditionis partes diffusam doctrinam omnes ab inuidia liberi mecum aestimant, in qua haud paucas praestantissimorum virorum variis de rebus sententias examinando & suas quandoque cogitationes interpolando, ad lienis vsum deuenit, de quo sentit in illo acidum ex sanguine secerni, quod partim ad ventriculum, partim ad pancreas ablegetur, & proinde liquorem ventriculi gastr-

stricum & succum pancreaticum a liene produci. Haec ita se habere colligit ex connexione lienis cum ventriculo per vasa breuia, ex illius mente liquorem gastricum adducentia nec non cum pancreate; ex sanguinis per venam splenicam redeuntis floriditate, quam secretionem, inprimis acidi, sanguinem inspissantis & colore fusco imbuentis, factam innuere persuasum habet; ex vitiis lienis ob iunctam melancholiam & tristitiam peccans acidum latitare indicantibus; ex mali hypochondriaci, lienis dolorem comitem habentis, affinitate; & ex faciliori adductorum phoenomenorum secundum hanc hypothesein explanatione. Non hac vice examinabo an succus pancreaticus atque liquor gastricus de acido aliquid participant, cum talia huius loci non sint & in id potius inquirendum veniat an acidum in liene separetur? Negatiuam amplectendam esse illi mecum censebunt, qui, vel semel ingeniosissima ab incomparabili BOHNIO (a) producta experimenta ponderauit, quibus constat, neque sanguinem lienarem sapore acido praeditum fuisse; neque aquam, in qua lien bubulus membrana detracta per aliquot dierum interualum maceratus fuerat talem saporem linguae obtulisse; multo minus lienem bubulum cum lacte coctum hoc coagulauisse; vel infusum splenicum more acidorum syrupum violarum rubicundo colore tinxisse, & quae sunt alia elegantia experimenta fusius in allegato Bohnii scripto peruestiganda, quae adducere velle superuacaneum foret, adductis, id quod demonstrandum erat, sufficienter probantibus, quare, ne prolixa nimis, quae contra hanc hypothesein monenda veniunt, euadant, ad argumenta ponderanda nos accingimus. Horum primum desumptum erat a nexu lienis cum ventriculo, per vasa breuia, hunc autopstiae ductu omnes anatomici vnanimi ore concedunt, illa autem aliquid ad ventriculum deducere, est quod plurimi strenue negant. Fauere qui-

(a) in dissertat. de duumuirat. hypochondr. annexa circ. anatom. physiol. p. 486. sq.

quidem huic sententiae videtur observatio quam *Miscellaneis Naturae Curiosorum* inferere curavit Illustris GEORGIVS WOLFGANGVS WEDELIVS, (a) qua in testatur se in anatomico cadaueris feminei vomitu cruento extincti vas breue, calamum scriptorium aequans in ventriculum ramos aliquot disseminans, quorum vnus stylum in ventriculum admiserit, inuenisse. Ast quando attendimus ad insignes istos spasmodicos motus qui durante vomitu in ventriculo contingunt, non mirandum erit vasa ad ruptionem disponi & per consequens stylo transitum concedere. Plane aliter se res habet in sanis corporibus, in quibus nihil ex liene in ventriculum deriuari posse euincit MARCELLI MALPIGHII (b) experimentum, qui ligato splenico ramo ac vasis breuis portione ventriculo vicina, ne sanguinem ex stomacho redeuntem exciperet, nihil humidi ex liene, licet insigniter turgeret, ad vasa breuia deriuari obseruauit, quae potius flaccida euadebunt. Accedit & illud, quod canes extracto liene ipsa ossa solidiora aequae bene appetant & digerant ac antea (c) certissimo indicio, scaturiginem liquoris gastrici ex liene non esse deriuandam. Pancreas cum liene connecti nemo erit qui negabit, hoc autem viscus suum succum non a splene recipere luculenter demonstrat experimentum a REGNERO de GRAAF institutum (d) qui cani viuenti lienem extraxit & nihilominus post binorum mensium spatium notabilem succi pancreatici quantitatem ex eodem cane collegit. Alterum argumentum pro hac hypothese stabilienda allatum bimembre esse obseruamus, dum adseritur viuendum sanguinis splenici colorem. primo secretionem, deinde separationem acidi a sanguine factam esse arguere quibus obstare videtur, quod liquidum vitale ex aliis visceribus, facta secretionem, remeans potius obscuro quam viuido colore praeditum sit, nec ob acidum separatum rutilantem colorem

(a) Dec. I. Ana. IX. & X. Obs. 20. p. 68. sqq. (b) l. c. p. 129. (c) conf. Bohn. l. c. p. 254. (d) de succ. pancreat. natura & vsu cap. II, p. 27. sq.

rem in splenico sanguine obseruari, colligimus pulmonum exemplo, ex quibus sanguis floridus, licet nihil acidi in illis sit segregatum, ad cor reducitur. Nec, quo ad tertium & quartum argumentum simul respondendo vna fidelia duos dealbemus parietes, morbi humores acidos pro causa agnoscentes, & lienem vel seorsim, vel vna cum aliis visceribus afficientes declarant, acidi secretionem in hoc viscere contingere, dum enim acidi humores splenem ad morbos disponunt facile inde colligimus secundum naturam tales humores in eodem haud segregari; in nullo siquidem viscere secretioni dicato morbi vel ex ipso liquore discernendo secundum naturam constituto, vel ex sola eiusdem abundantia, si forsan hoc regerere placeret, morbi oboriuntur. Et cui quaeso vsui inferuiret ista separatio? Cum ex dictis acidum, siue aliud liquidum neque ad ventriculum neque ad pancreas ablegetur, ac praeterea portae infusum sanguinem in illa contentum coagularet, & quae tandem vasa distributioni huius acidi destinanda ac quaenam viscera illud recipientia constituenda forent. Quod vltimum tandem concernit ratiocinium, de huius valore prius iudicare non licet, quam demonstratum sit, huius hypotheseos ope phoenomena allegata conuenientius posse enodari.

§. XXXII. Vltimo tandem loco ponderanda restant quae reconditorum naturae scrutatori nullis inferiori IOANNI-GODOFREDO BERGERO de lienis usu: literis consignare placuerunt (a) non quasi haec hypothesis, ingeniosissima sane, reliquis sit post ponenda, sed quo finis coronet opus, & lectorum oculi recensitorum ponderatione defatigati huius elegantia iterum recreentur. Perspexit siquidem oculatissimus vir sanguinem, qui ad portam devehitur, ex diversorum viscerum venis adduci, & eapropter ad coagulum pronum esse, quae de causa

F

ne-

(a) physiolog. med, p. 216.

necessarium esse merito iudicat ut sanguis fluidior ad hepar advehatur, qui biliosas particulas a compedibus gelatinae, cui intricatae atque immerfae sunt, liberet hoc autem a nullo alio viscere tam promte expectari poterit, quam a liene, per quem ejusque copiosissima vasa propulsus sanguis in innumeras minutissimas moleculas divisus sanguinem dissolvendo bilis secretionem egregie promouet. Quam opinionem licet quoad verba ab eadem dissentire videatur, posterioribus cogitationibus priores emendant IOANNES BOHNIVS in dissertatione *de duumviratu hypochondriorum*, (a) & qui paucis mutatis Illustris BERGERI verba sua fecit GEORGIVS PHILIPPVS NENTERVS (b), ac cum his alii. Hanc quoque sententiam illis inseruimus a quibus recedere audeamus, non quia contra illam aliquid moneri posse persuasum habemus, cum ipsimet in ea haereamus opinione, bilis generationem haud parum aliene secundari, sed quia in hoc momento praecipuam lienis utilitatem non quaerendam esse ex infra dicendis deducemus.

§. XXXIII. Plures quidem opiniones de lienis usu sedula medicorum scriptorum lectio suppeditat, quas tamen ne proferamus duplex vetat ratio, vel enim obscuriores sunt ut auctoris mens vix penetrari queat qualis est illa AVRELII PHILIPPI THEOPHRASTI BOMBAST ab HOHENHEIM dicti PARACELSI (c) qui lieni peculiarem ventriculum siue digestionem tribuit, excretorium autem ductum inueniri negat, quo etiam spectat illa PURCELLII sententia, cui persuasum est, bilis secretionem ope praecipitationis a liene deriuandae absolui; vel aliorum auctorum de splenis usu placita ab illis quae adduximus, non quoad rem, sed tantum quoad verba discrepant.

Cap. III.

(a) l. c. p. 490. (b) *physiol. med. cap. IV. membr. IV. art. I.* (c) *libr. de modo pharmacand. tract. I.*

CAP. III.
**LIENIS GENVINOS VSVS
 EXHIBENS.**

§. I.

ANtequam a liene expectandis vsibus pedem admoveamus, primo loco, quid in hoc viscere fiat, erit ponderandum. Hoc suscipientes, facile deprehendimus illud peculiaris liquidi secretioni minime esse destinatum, cum ex antea dictis pateat neque ad ventriculum, neque ad pancreas ex splene aliquid ablegari, multo minus per haemorrhoidalia vasa quidquam dimitti, quia arteria haemorrhoidalis nullum immediatum cum liene alit commercium, nec haemorrhoidalis vena in omnibus subiectis ramo splenico inseritur. In confesso quidem est per lymphatica vasa insignem lymphae portionem ad commune receptaculum mediantibus lymphaticis splenicis vasis deuehi, hanc tamen lymphae secretionem primarium huius visceris scopum haud esse, iam in superioribus declaratum dedimus. Nihil ergo a splene praeter sanguinem, eumque haud leuiter mutatum remeare videmus, quem ea de causa genuinum lienis productum appellare licebit. Haud superficialiter mutatum inquam sanguinem a liene redire. Nam quando respicimus ad vitalis purpurae vndam ex aliis visceribus refluentem facile perspicimus, illam obscuriore colore esse tinctam, e contra autopsia teste sanguis ex ramo splenico venae portae infundendus floridissimo rutilante colore, non obstante lymphae largo secessu, superbit & fluiditate fere ipsum arteriarum sanguinem vincit, luculentissimo indicio nihil aliud in hoc viscere perpetrari, quam, vt sanguinis molecule cohaerentes a se inui-

cem diuellantur, conquassentur, attenuentur & sic fluidissimus sanguis elaboretur, id quod aliter fieri non posse, ipsa artificiosissima huius visceris structura monstrat, quae cum nihil aliud sit quam congeries innumerabilium vasorum sanguiferorum, in minutissimos ramulos diribitorum, ac reticulari textu sibimet inuicem implicatorum per quae vitalis purpura traiecta in minimos globulos motui magis aptos redigitur, vnde partim rubedo, partim fluiditas splenici sanguinis erit deriuanda, qui hac ratione praeparatus ex splenico ramo venae portae infunditur. Inprimis autem haec intimior sanguinis dissolutio nervis splenicis erit attribuenda, qui vt supra indicavimus per totam lienis compagem distributi inprimis arteriis etiam minutissimis combinantur, quibus proinde validiorem conciliant texturam ad sanguinem premendum atterendumque magis aptam, hinc est quod pauca viscera tanto impetu in vitalem purpuram agant, illiusque cohaerentes particulas tanta vi a se inuicem disiungendo fluidiorem sanguinem efforment. Merito hinc miramur, quo iure magni alias nominis anatomicus RAYMUNDVS VIEVSSENIUS asseuerare potuerit (a) crassiorem sanguinem ex liene ad hepar remeare.

§. II. In propatulo itaque est omne id quod in liene elaboratur hepatis infundi, quem ob finem autem splenicus sanguis hepatico admisceatur definire velle, rebus altioris indaginis esse annumerandum, omnes nobiscum fatebuntur quibus ad tot differentes de huius visceris vsu a tam perspicacissimis ingeniis prolatas sententias respicere placet. Omnia sane densissimis tenebris sunt inuoluta, hinc quo splendidior lux nostrae hypothese affulgeat, necessitas rei postulat, vt primitus hepatis interiora, quantum ad praesens negotium spectabunt, perlustremus. Hunc laborem, dum nobis exantlandam sumimus, sine difficultate manifestamus, nullum

(a) In vasor. corpor. hum. nouo system. p. 219.

viscus in vniuersi corporis machina tam facile infarctibus obnoxium fieri, ac hepar, Textura siquidem eiusdem est mollis & laxa, absque pluribus nervis intertextis, ac ideo ad sanguinis circulum promouendum minus apta, sanguis quidem in illo per arterias, est in minima quantitate, disseminatur, maiorem copiam subministrante vena portae, quae postquam in iecur introitum inuenerat in quinque maiores conicos ramos & postea in innumerabiles minores distribuitur, qui contentum sanguinem non immediate ex arteriis hauriunt, sed eundem per arterias coeliacas & mesentericas ad varia viscera ablegatum demum ex venis recipiunt, qui proinde ex arteriis in venarum amplio rem cavitatem deriuatus a cordis impetu longe remotus tardiori impulsu ad venam portae propagatur, vbi plures difficultates superandas, plurimaque vascula permeanda inuenit, est quo auxilio? quo motore? procedit quidem circulatio sanguinis satis libere, vbi ex angustioribus arteriolarum ductibus vitalis purpura continuato pulsu in patentiores venarum riuos deuehitur, est vbi ex amplioribus venarum tubulis vitale liquidum per aequae patulum venae portae orificium ad coarctata atque extrema minutissima venae portae vascula est propellendum, vbi nullus impulsus accedit, id difficilioribus est annumerandum negotiis, & sane nihil in ipso hepate ac potissima reliquorum viscerum parte latitat, quod sanguinis motum per hepatis interiora liberum conseruare, eiusdem coagulationem praecauere & hepar ab obstructione liberum conseruare possit. Ambit quidem venam portae capsula ab inuentore Glissoniana appellata, verum huius pulsus tam languidus tamque vermicularis fuit deprehensus, vt haud pauci celeberrimorum anatomicorum non absque ratione dubitauerint, an reuera ab hac capsula pulsus sit expectandus. Minus ergo hocce portae velamentum sufficiens erit ad sanguinis motum per hepar secundandum, huiusque obstructiones praecauendas. Adducitur quidem sanguis aliqualem impulsu ab arteriis adhuc

retinens per venas, sed qui perpendent illum impulsu languidissimis esse accensendum, facile diiudicabunt eundem non sufficere ad infarctus auertendos, cum sanguinea massa non in loca haud resistantia propellatur, sed tubis infundatur minutissimis & praeterea propriarum tunicarum elasticitate sanguinis motum non promouentibus, sed potius eidem resistantibus & quod adhuc magis est in augustissimos apices desinentibus. Quid inde aliud quotidie expectari poterit, quam quod sanguis lento gradu per venas prouolutus, semper ad conglomationem pronus, ob deficientem impulsu primitus in remotissimis venae portae capillaribus ramulis, subsistat, ac tandem vniuersum illius truncum oppilet. Hoc ne fieret, nec bilis secretionis sufflaminata chylicationis negotium languesceret, sapientissimum numen in oppositum latus lienis artificiosissimam structuram collocavit, in qua non solum supra descripta methodo fluidior sanguis elaboratur, sed is quoque ob copiosiores intertextos nervos viuidiori impetu ex splenico ramo in venam portae protruditur, ad quam deuolutus agiliores has moleculas per crassiores venarum sanguinem dispergit, quo huius gelatinosae particulae plus iusto cohaerentes segregentur, diuellantur, & sic HEPATIS OBSTRUCTIONE PRAECAVEATUR, in quo primarius lienis usus erit positus.

§. III. Praeuideo plurimas difficultates hanc sententiam premere, quare ad illas remouendas erit appropinquandum sic quod supra iam inculcatum est, quidam reuertere possent in chamaeleonte aliisque animalibus lienem deficere, & proinde colligerent, si in istis animalibus absque lienis ope sanguinis motus per hepar liber absque succedente huius visceris obstructione peragitur, nec hominibus splen huncce ob finem est concessus. Quibus respondendum erit lienem quidem deficere, eius autem locum vicarium quoddam eundem effectum producat occupare, prout ex supra dictis clarum est.

Vrgeri

Urgeri ab aliis posset lienem absque noxa in hepar redundante ex diuersis animalibus fuisse extractum, quem ob finem prouocabunt ad LEONARDVM FIORAVANTVM, qui teste THOMA BARTHOLINO (a) mulieri graecae lienem uncias xxxii. pendentem exemit; adducunt IOANNEM MICHAELM atque CHRISTIANVM IOANNEM LANGIVM (b) canes *ἀσπλίνας* per plures annos perfecte sanos aluisse; subiungunt MARCELLVM MALPIGHIVM (c) in cane cui lienem demferat nihil labis in hepate offendisse; ac simile factum obtigisse TIMOTHEO CLARKIO (d) qui post integri anni interuallum in cane, liene destituto, omnia viscera bene constituta imo floridiora deprehendit; nec ab hisce obseruationibus discrepare illas VERHEYENII. (e) Verum talia opponentibus regerere licebit ex adducto exemplo sectionis a Fioravanto peractae quidem sequi lienem absque vitae periculo eximi posse, inde vero minime sequi aequae feliciter ut antea circulationem per hepar fuisse peractam, nec forsan perfecte sanis ista mulier accensenda postmodum fuit, quia, ut recte ait, PHILIPPVS VERHEYENIVS (f) *homines beneficio medicinae magnis ereptos miseriis facile sanos dicimus, & se ipsi ut tales agnoscunt, licet sanitas sit admodum imperfecta.* Concedo porro in canibus, tanquam agilioribus animalibus, in quibus ob continuum cursum motumque sanguis fluidior ad coagulationem & inde pendentem obstructionem minus aptus obseruatur, non tam praesentaneum incommodum in hepar regurgitare. Quo minus vero à nostra sententia recedamus & in canibus quoque iecinoris infarctum vel scirrhum, lienis ope haud praecaueri adseramus vetant experimenta incomparabilis IOANNIS BOHNII (g), ex quibus constat, liene extirpato bilem non solum intra folliculum felleum crassam, lentam,

(a) Hist. anat. Cent. IV. Hist. LI. p. 346. sqq. Conf. M. N. C. Dec. 1. An. IV. & V. obs. 165. (b) oper. part. I. p. 135. (c) l. c. p. 126. (d) M. N. C. l. c. obs. 164. (e) l. c. p. 38. (f) l. c. (g) dissert. de duumuir. hypochondr. l. c. p. 484.

tam, atque viroris obscuri fuisse obseruatam, sed etiam ductus hepaticos, vel bile plane destitutos, vel coagulo bilioso congelato & sero nigricante fuisse infarctos, certissimo indicio vena portae obstructa nouiterque elaborata bile in hepaticos ductus non amplius secedente illam fellis portionem, quae iam in tubulos hepaticos abierat coagulo obnoxiam factam fuisse. Haud spernenda quoque argumenta, pro nostra sententia stabilienda, pathologia & anatomia in morborum causas inquirens suppeditat, notum siquidem est in illis morbis in quibus sanguinis conuassatio in liene remissior contingit hepar ad obstructionem vel totalem vel partialem inclinare, sic tumori lienis haud raro icterus flauus, species obstructionis partialis hepatis, succedit; (a) icterus niger saepissime post vitia splenis apparet; in iecore scirrroso lienem adeo exilem vt vix vnciam penderet, & proinde minus sufficientem ad obstructionem hepatis praecauendam vidit RIOLANVS teste THOMA BARTHOLINO (b); deficiente liene hepatis substantia compactior, id est ad obstructionem prona vel iamdum infarcta obseruata fuit; (c) in abortu monstrose conformato cum liene & hepar defecit; (d) lien fabulosum ichorem fouens hepatis molem praegrandem reddidit; (e) lien quasi contusus ita laxus vt fricari potuerit, & proinde minus efficax ad sanguinem conuassatum tenuioremque hepati subministrandum huius visceris, licet id non exprimatur, obstructionem produxisse, ex illis colligimus quae in THOMAE BARTHOLINI *actis medicis & philosophicis* occurrunt; (f) liene extirpato hepar penitus exsiccatum repetita experientia vidit IUSTVS VESTI (g) id quod demonstrat bilarios ductus cum nihil amplius, bilis ex congru-

mato

(a) Conf. Lommii Obseru. med. lib II. p. m. 167. (b) l. c. p. 123. (c) M. N. C. Dec. II. Ann. III. p. 397. (d) M. N. C. Dec. II. Ann. II. p. 314. (e) M. N. C. Dec. III. Ann. I. p. 204. (f) Volum. I. p. 37. (g) Occonom, corpor. human. p. 54.

nato in hepate sanguine receperint, collapsos, hepatis molem minorem reddidisse. Plura his addere possem nisi superfluum iudicarem tot observationes corradere, cum praecipue allegatae sufficienter probent, id quod erat probandum. Praeuideo quidem mihi & illud obiici dubium posse quod istis mouetur qui bilis generationem a liene promoueri sentiunt, nondum scilicet demonstratum esse hepatis morbos lienis vitio ortum debere, quando ambo simul afficiuntur & aequo iure lienis affectus a vitio hepatis posse deriuari. His autem respondendum erit, se haud ponderare nihil ex hepate lieni infundi, si lien nihil ex hepate recipit, quomodo splenis morbi hepatis culpa generabuntur? E contra lien quidquid continet hepati largitur hinc sanguine florido in liene non amplius elaborato motus vitalis purpurae in hepate fatiscit, & obstructions vel scirrhii producuntur, id quod praeprius ex adducta RIOLANI obseruatione patet. Sane si in allegato hoc casu lien maior copiosiore fluidioris sanguinis copiam elaborasset, scirrhus non fuisset enatus. Superpondiū loco & illud ad stabiliendam nostram sententiam addendum erit, quod animalia de mto liene in reliquis operationibus nullam noxam dignoscendam suppeditent, aequae bene appetant, digerant, egerant, circulatio sanguinis in reliquis partibus, excepto hepate, viget, aequae salaces sunt, concipiunt, foetus suos excludunt, mingunt, vigent aliae in corpore operationes, quod certe fieri non posset si praestantiorum aliumve ob finem hocce viscus esset constructum, hinc solummodo hepatis gratia lien est efformatus, & quod demonstrandum erat huius visceris obstructionem praecauet.

§. IV. Illorum sententia qui lienem non adeo nobile viscus esse adstruunt, firmo talo haud niti partim ex allegatis, partim ex eo patet, quod illud generationi bilis simul

G

suc-

obiectio

succurrat. Notum siquidem est, bilem omnes inter succos qui in corporis machina secernuntur, visciditate reliquos facile superare, & praeterea particulas biliosas in vena portae sanguineis ex diversis venis refluens, proinde non adeo fluidis, sed potius ad coagulum pronis esse intertextas, hinc diacrisis earundem, ob grossiores quas constituunt, moleculas ad transitum minus aptas, fieri haud posset, nisi sufficienter diluerentur atque diuellerentur. Hoc ergo est, quod iterum a splenico sanguine exactissime attenuato poterit expectari, qui venae portae infusus compactas cohaerentesque sanguinis moleculas dissoluit, atque disiungit, & sic aliquantisper attritis particulis faciliorem bilis percolationem promouet. Ne vero sanguis floridissimus in liene elaboratus hepaticum sanguinem nimis diluendo oleosas praepremis particulas nimis dissoluendo & a serosis iterum segregando, bilis elaborationem plane impediat, nouo artificio prospexit Summus corporis Architectus, vasis scilicet lymphaticis, per quae abundans lymphae portio separatur ad commune receptaculum deuehitur, & sic praecauetur, quo minus hepatico sanguini nimia fluxilitas concilietur.

§. V. Licet haec de secundo lienis vsu hypothesis tam clara sit, ut propria perspicuitate se tueri queat, nihilominus tamen suos aggressores inuenit, qui obiiciunt, id quod iam supra est inculcatum, quaedam animalia absque liene bilem separare, & hinc colligendum esse bilis generationem vtique absque lienis auxilio posse ad finem perducere, verum ea, quae supra contra hocce dubium sunt adducta, vetant hac vice plura contra illud monere. Alii vrgent fellis secretionem in animalibus quibus lien est exsectus aequae bene ac antea procedere, quem ob finem ad obseruationes prouocant, quas in dubium vocare quidem nolo, illis tamen licitum erit obseruata

uata

uata celeberrimi BOHNII opponere, qui docet (a) in eiusmodi animalibus bilem intra folliculum crassam, lentam, viroris obscuri, in ductibus epaticis vero modo nullam plane, modo in thrombos congelatam & fere nigricantem fuisse visam. Quod vero in quibusdam subiectis bilificatio non plane sufflaminetur, hoc ex inde deriuandum esse censeo, quod obseruante FRANCISCO DE LE BOE SYLVIO (b) arteria hepatica cum ductibus epaticis commercium alat & per consequens eiusdem sanguis vices splenici sanguinis aliquantisper gerat. Monent postea bilis mutationem aliunde saepius contigisse, id quod inficias ire nolumus cum plures causae ad vnius visceris robur labefactandum concurrere queant, interim tamen hoc ratiocinium nostrae hypotheseos fundamentum non euertit, cum demonstrandum fuisset nec unquam nec frequentius lienis culpa hepar laborare. Subiungunt fellis mutationem post lienis extirpationem nihil aliud innuere, quam debitam sanguinis quantitatem ad iecur non amplius deriuari. Veritatis quidem speciem hocce argumentum prae se fert, cum splenicus sanguis demto liene ad venam portae haud propellatur, eius tamen loco copiosiore sanguinis undam tum per arteriam hepaticam tum per venas affluere, vel illud indicare poterit, quod demto liene hepatis magnitudo insigniter aucta fuerit deprehensa. Addunt nullum viscus in vniuersa natura alteri sanguinem praeparare. Hoc asserendum esse dissuadet cordis consideratio, quod non solum vitalem purpuram per vniuersum corpus distribuit, sed etiam vna cum arteriis omnibus partibus vitale illud liquidum praeparat. Obiiciunt tandem sanguinis portionem a liene redeuntem exiguam esse, maiorem quantitatem a ventriculo aliisque visceribus suppeditari in quibus tamen nulla praeparatio fiat. Quibus regerendum erit ea propter prae-

G 2

para-

(a) Dissert. de duumuirat. hypochond. l. c. p. 484.

(b) disput. med. VI.

parationem sanguinis in liene fieri, ut vitium sanguinis ex venis reliquis adducti corrigatur, quantitatem vero illius non adeo magnam esse, ne, ut ex supra dictis fluit copiosior purpurae vitalis fluidioris affusio bilis generationem tollat; BILIS itaque PRODUCTIONEM ALIENE INVARI merito secundarium lienis usum esse affirmamus.

§. VI. In binis itaque recensitis primarias lienis operationes consistere haud dubitamus affirmare, interea tamen illis litem non mouebimus, qui remotioribus huius visceris usibus accensere malunt, quod chyli diuulsionem & cum particulis sanguineis combinationem secundet, (a) cum hoc in omnibus visceribus, praecipue illis quae copiosioribus arteriis praedita sunt, contingat. Nec ab illis plane recedemus, quibus placet iisdem remotioribus splenis usibus annumerare, quod copiosiore lympham ad commune receptaculum ablegando ad chylum diluendum simul concurrat, cum idem ab aliis partibus, licet aliis peculiaribus operationibus dicatis, simul praestetur.

§. VII. Deduximus itaque ex lienis intimiori cognitione notitiam certam de illius genuinis usibus, siue quae physiologiam concernunt, fluere, restat adhuc, ut, quod in prooemio inuimus, appendicis loco demonstremus exactam structuram lienis cognitionem in alias quoque medicinae partes clarius lumen diffundere. Haud pauca sane symptomata, quo ad pathologiam primo loco pedem promoueamus, negotium facessunt, quorum veras causas suppeditare nemo poterit, nisi qui in lienis consistentiam fibrillarumque illius dispositionem atque connexionem sedula manu inquisiuit. Ex quorum numero, ut quaedam saltim vel ultimo digito attingam, quis declarabit, cur hypochondriaci

(a) Conf. Frid, Hoffman, medicin, rational, system, Tom, I. p. 144.

driaci in quibus splen simul laborat interdum conquerrantur de pectoris angustia & respirationis difficultate, nisi prius ex anatomicis didicerit scriptis, lienarem plexum haud paucas fibrillas nerueas ab intercostali neruo recipere, hinc neruis lienaribus constrictis, simul per consensum intercostalis neruus affectus atque corrugatus organa respirationi inseruientia & per consequens tum respirationem difficiliorum reddit tum angustiam pectoris procreat. Diffundit se postea anatomiae, respectu lienis, utilitas in istam medicinae partem quae morborum signa inculcat. Quomodo enim medicus inuestigabit lienem tumore vel superficiali vel scirrhoso distendi, nisi prius ab anatomico edoctus fuerit qua corporis in regione lienis viscus sit quaerendum. Tandem & ipsi practici ex intimiori lienis structurae cognitione & inde manante vsu practicas regulas sibi poterunt efformare. Constat siquidem ex dictis vsu lienis primarium in eo esse collocatum, vt hepatis obstructionem praecaueat, hinc elegans manat obseruatio, quod nimirum in hepatis obstructione externa remedia non soli regioni hepatis, sed quoque ibi esse applicanda vbi lien situs est. Nam externis quoque tali in morbo viscidiorum sanguinem attenuare suscipimus, hic autem scopus facilius non obtinetur quam si fluidioris sanguinis ad hepar affluxum prouocemus, id quod obtinetur si lien roboratus viuidiorem sanguinis undam ad hepar prouoluit, merito ergo tali in casu externis quoque simul lieni prospicitur. Quod vt lege artis perficiatur altera cautela, anatomicis fundamentis superstructa, practica attentionem meretur in morbis nempe hepatis, in quibus lien tumore vel scirrho vna non laborat, non anteriori sed posteriori corporis parti remedia externa esse applicanda, cum hocce viscus in posteriori corporis regione situm magis inuenerit. E contra vbi lien simul morbosus versus exteriora extenditur, perinde erit, siue anticae, siue posticae corporis parti, externa

admoueantur. Ne vero allata solis speculationibus niti videantur proponenda erit obseruatio a DN. Praefide mihi communicata. Ab hoc ante biennium & quod excurrit auxilium flagitauit iuuenis, qui a tertiana ab empirico quodam & ab huius recidua alterius empirici ope liberatus fuerat, grauioribus tamen succedentibus malis. Inuadebat enim eundem tumor lienis insignis ad scirrhi naturam accedens, sequebatur febris quartana, primum simplex, hinc duplex, cuius socius tandem icterus licet superficialius tantum in conspectum prodibat, a quo morborum concursu debita accedente methodo medendi immunis redditus fuit, praecipue tamen recensita mala, in specie icterus, ex eo tempore remittebant, quo lienis regioni emplastrum ex emplastro de gumi ammoniaco & de cicuta compositum admoueabatur.

S. D. G.

HENRICO FRIDERICO SCHMIDIO
ARTIS SALVTARIS CVLTORI STRENVVO

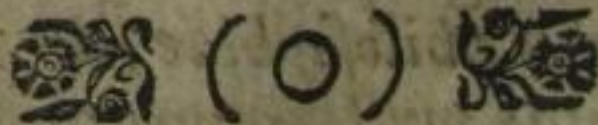
S. P. D.

PRAESES.

Ureum est effatum quod medicinae parens
pronuntiat in elegantissimo libro de decent:
ornat. text. V. Ιατρὸς Φιλόσοφος, ἰσόθεος. Phi-
losophia enim est veritati causarumque il-
lius indagatrix, quae, quæ ratione verum a falso, utile
ab inutili distinguendum sit, uberrime docet, idque non
tantum in illis eruditionis partibus, quae in specie ad
philosophiam referuntur praestat, sed utilitatem suam
in alias quoque disciplinas imo ipsam medicam artem
extendit. Merito ergo qui veri genuinique Hippocra-
tis filii nomen ambit philosophiae sacris se consecrat an-
tequam ad Hygieiae mysteria prorumpit. Hinc facilio-
res magisque prosperos in ipso studio medico videbit pro-
gressus qui sopiae cultum non neglexit. Proprio TVO
exemplo NOBILISSIME SCHMIDI huius rei verita-
tem confirmas, non enim illotis, ut aiunt, manibus ad
salutaris artis ambitum TE contulisti, sed quod Hippo-
crates iubet philosophicos praemisisti labores, accessisti
postea

postea ad Hygieiae penetralia &, quod absque fado, testari possum, summa cum sedulitate & non interrupta serie meis lectionibus siue publicis, siue priuatis, siue examinatoriis, siue disputatoriis, quibus totius fere medicae artis ambitum illustraui, intersuisti, simul propria industria, quae ad medicum studium exhauriendum faciunt, addendo haud vulgarem eruditionem comparasti. Huius publicum testimonium ut ederes me suasore & manuducente intricatum de lienis usu negotium explicandum suscepisti. Perge huic viae haerere, cogita semper medicinam & philosophiam sororio nexu esse combinatas, sic non solum in theoria sed quoque ipsa praxi felix fortunatusque medicus euades. Benedicat Summum Numen studiis TVIS ulterius ac exoptatum quam proxime eorundem finem TIBI concedat. Vale. Scribebam in academia Iulia die XX. Octobr. MDCCLXXIII.

Annat B. 256, 24